№ 66 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנע: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47.

מאָנטאָג, ו' אדר ב' תרפ"ט. | 18 marca 1929 r. | 22-טער יאהרגאַנג.

פרימא דע ריווערא געשלאָסען די אוניווערזיטעט אין מאַדריד

אונרוהיגע שטימונג אין דער שטאָט. — אין די גאַסען מאַרשירען געדיכטע מיליטער-פּאַטרולען

מאַדריד (ספּ.) די שפּאַנישע רעגירונג האָט אַרויסגעגעבען אַ פּאַראָרדנונג צו שלוסען די דאָרטיגע אונווערזיטעט ביז אָקטאָבער 1930. די רעקטאָרען און פּראָפעסאָרען האָבען בעקומען דימיסיע. די פּראָפעסאָרען האָבען פערעפנטלעכט אַ ערקלערונג, אין וועלכער זיי וואַרפען פון זיך אַראָפּ די פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער פּאָליטיק פון דער רעגירונג. 1 פּראָפעסאָר און אַרעסטירט געוואָרען.

די גאַסען פון מאַדריד זענען בעלאַגערט פון מענשען. און די גאַסען מאַרשירען מיליטער-פּאַטרולען. די שטימונג איז אַ אונרוהיגע. דער עענג האָט אַרויס גענעבען 6 דעקרעטען, און וועלכע עס זענען פאָרגעזעהן שטראָפען פאַר אַלע אונווערזיטעטען און לאַנד.

פּאַשיסטישע וואַהל-קאַמפּאַניע אין רוים

רוים (ספּ.) די פאַשיסטישע וואַהל-קאַמפּאַניע ווערט געפירט מיט גרויס פּאַטאָס. אויבער די גאַסען קומען פאָר דעמאָנסטראַציעס.

אַלטע ליבע ראָסטעט ניישט...

גרויספירשט קירל ווי" זיין אַ „מאַיוויטישער" צאַר

ווען (ספּ.) דער אייגנטיק געבלוטיגער פרעמדענגעט אויפ'ן רוסישען טראָן, גרויספירשט קירל האָט אַרויסגעלאָזען אַ מאַניפעסט. און וועלכען ער זאָגט, אַז ער וועל אַרויפהערען די רוסישע פאָלקס אויפ'ן רעלטונגען וועגן פאַראַיערונס-מיט.

העץ-קאַמפּאַניע געגען טראַצקי'ן אין דער סאָוויעטישער פּרעסע.

רינגא (ספּ.) די סאָוויעטישע פּרעסע פיהרט אַ שטאַרקע העץ-קאַמפּאַניע געגען טראַצקי'ן. זי שרייבט, אַז טראַצקי האָט בעשמוצט די סאָוויעטען און דער אויסלענדישער פּרעסע.

טראַגישער זעלבסטמאָרד פון אַ יידישען יונגערמאַן איז באַכניא

לעמבערג (טעלעפאָנגיש) אין שטעטל באַכניא אין פּאָזנאַנער זעלבסטמאָרד דער 24-יאָריקער שמואל דוד לומער בײַ אויסערגעוועגלטע אומשטענדען. דער זעלבסטמאָרדער האָט בעת אַ שגעון אַטאַק זיך געוואָרפען מיט אַ מעסער אויף זיינע עלטערן, וועלכע עס און אָבער געלונגען צו אָנטלויפען, דאַן האָט דער משוגענער זיך אַליין געשאָלטען מיט דע מעסער.

יידישע אַרבייטער אין די סאָוויעטישע פאַבריקען ווילען נישט אַרבייטען שבת

מאָסקווע (י.ט.א.) אויף דער אינטערווענץ פון „אַזעס" האָבען די זיבעפאַבריקען פון גרוזיען אין קוטאַיאַס און אין טיפלים צוגענומען 160 יידישע אַרבייטער. אָבער 90 פון זיי האָט מען גלייך אָפּגעזאָגט, ווייל זיי האָבען נישט געוואָלט אַרבייטען אום שבת.

רומענישע קעניגין געשפּענדעט געלד פאַר אַ יידישען מושב-זקנים.

בוקאַרעסט (י.ט.א.) די רומענישע קעניגין מאַריא האָט געשפּענדעט 50 טויזענד לעי צו רעסטאַוורירען דעם יידישען מושב זקנים אין יאַסי.

דער איינשטיין-וואַלד זאָל פערגרעסערט ווערען

ניו-יאָרק (י.ט.א.) די צענטראַלע פון „קרן קימת" אין אַמעריקע האָט בעשלאָסען אַדורכצופירען אַן אַקציע אויף חונדערט אינשרייבונגען אין גאָלדענעם בוך פון נאַציאָנאַל-פאָנד. דאָס געלד זאָל געהן אויף איינצוקויפען נאָך באָדען פאַר'ן איינשטיין-וואַלד.

דעפּוטאַט רייד ווערט אַ טאַקידט פון זיינע וועהלער אויף אַ פּראָטעסט מיטינג

וועגען פּראָיעקט צו העכערען דאָס דירה-געלד

לעמבערג (טעלעפאָנגיש) דאָס אויפגעקומען אַ גרויסער פּראָטעסט-מיטינג געגען פּראָיעקט צו העכערען דאָס דירה-געלד. אויפ'ן מיטינג אויף אַרויסגעטראָטען דעפּ. רייד, וואָס האָט זיך אַרויסגעזאָגט געגען פּראָיעקט. בעת רייד'ס רעדע האָבען זיך געהערט אויף זיין אָרעם שאַרפע צווישענרופען. מען האָט געשריען: אין סוף האָט אויך געשטומט פאַר העכערן דאָס דירה-געלד און דאָ זענען אויך געגען.

אַרעסטירט אַ שמוגלער פון אַמוניציע

פון דייטשלאַנד קיין סאָוו.-רוסלאַנד

לעמבערג (טעלעפאָנגיש) דאָ איז אַרעסטירט געוואָרען אַ געוויסער מוצ-קיעוויטש, וואָס האָט געשמוגעלט אַמוניציע פון דייטשלאַנד קיין סאָוו. רוסלאַנד. רו דייטשע גרענץ-פּאָליצאַי האָט אויהם פערפאָלגט און ער איז געלאָפען געוואָרען אין לעמבערג.

פיל יידישע שוהלען אין רוסלאַנד פערוואַנדעלט אין אַרבייטער-קלובען

אויך די בערדעטשעווער שוהל זאָל ווערן אַן אַרבייטער-קלוב

מאָסקווע, 17 מערץ (יטא) דו יעווסעקעס האָבען פערוואַנדעלט אין אַרבייטער-קלובען די יידישע שוהלען אין קאַסאָוואַראָוו, לערסאָ, זשעמוראַנקאַ און מוולאַוויטש.

אויך די שוהלען אין בערדיטשעוו, סאַוואַראָ און בראָסלאַוו האָבען די יעווסעקעס בדעה צו פערוואַנדלען אין אַרבייטער-קלובען.

טעלעגראַמען מיט הערעאישע שריפט ווערען אין אַרץ ישראל נישט אָננענומען

אַ יוד האָט אָננעקלאָגט די אַרץ-ישראל-רעגירונג

ירושלים, 17 מערץ (יטא) דאָס אַרץ-ישראל'דיגע העלכסטע געריכט בעטראַכט אויפ'ן די אָנקלאָגע פאַר נושט וועלען אָננעמען דעפעשען מיט דער העבראַיאישער שריפט.

דער אַדוואָקאַט פון אָנקלאָגער האָט אָנגעוויזען, אַז דאָס דאָזיגע געזעץ שטעהט אין סתירה צום אַרץ ישראל מאַנדאַט. דער ראַיאָרטייל פון העלכסטן געריכט ווערט אַרויסגעוואָרט מיט דער נעסטער שפּאַנונג.

אַ שפּיטאָל אויפ'ן גאַמען פון די ראַטשילד'ס

פאַריז, 17 מערץ (יטא) דאָ איז פאַרגעקומען די פייערלעכע ערעפנונג פון אַ שפּיטאָל אויפ'ן גאַמען פון מאַטילדאַ אַן אַנדרי ראַטשילד. און דער פייערונג האָט זיך בעטייליגט טונגוסטער לוגשער און די פאַמיליע ראַטשילד.

אַרויסלאָזן פון יידישע אַגראָנאָמען איז נײַ-פּאָלטאַווער טעכניקום

מאָסקווע (י.ט.א.) דעם 1. אַפּריל וועט דער נײַ-פּאָלטאַווער יידישער לאַנד-ווירטשאַפטליכער טעכניקום אַרויסלאָזען 21 אַגראָנאָמען, צווישען זיי 4 פרויען. די נײַע אַגראָנאָמען וועלען בעקומען בעשעטיגונג אין די יידישע קאָלאָניעס.

מאָרגען דינסטאָג דעם 19 ד. ח. ו' אדר ב'
צו די שלושים
פון נ"ע משה לייב
ארזשעגאָווסקי
וועט אויפ'ן בית החיים פינקטליך 12 אַ זייגער אָפּגעריכט ווערען אַ הזכרה צו וועלכער עס לאַדעט איין די קרובים און פריינד פון פערשטאָרבענעם
די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

הזכרה.
היינט מאָנטאָג, ו' אדר שני, צו די שלשים פון דער יונגפערשטאָרבענער געוו. פערוואַלטונגס-מיטגלידער
נ"ע טשאַרנע מירל גינגאָלד
וועט דורך אַ קאָנטאָר צבנעריכט ווערען אַ הזכרה 7 אַ זייגער אָוונד אין לאָקאַל בית יתומים, זגערזשער 40, ווי אויך וועט גלייכצייטיג פאָרקומען אַ אינוויטהונג פון אַ בעט אויפ'ן נאָמען פון דער פערשטאָרבענער. אַלע אונזערע מיטגלידער, פאַמיליע, קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען.
די פערוואַלטונג פון „בית יתומים"
זגערזשער 40

וואַרנונג
חיות ווי ה' מאיר קוטשינסקי פון גרודזשאַנדז, 8-טער מאַי 19, זיינט יאָנואַר צאָהלט נישט זיינע אויסגעשטעלטע וועקסלען און אַזוי ווי איך הייס, אַז ער זאָל געבען פרישע פעקלעך כחורה וואָרען איך אַלע סוחרים נישט צו קומען מיט איהם אין געשעפטליכער פערבינדונג ווייל ער האָט ליגען פּראָטעסטען בײַ ה' סקאַסאָווסקי, גאָוואַמיעסקא 29, ח' ב. בלומענפעלד, גאָוואַמיעסקא 10, ש. סאַנדעל, אַנראַדאָוואַ 9, דער ענין איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם פּראָקוראָר אין גרודזשאַנדז.
ד. סקאַסאָווסקי, גאָוואַמיעסקא 29.

דערמיט דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל אונזער פריינד ה' מענדיל פעפער צוליב'ן טויט פון זיין אונטערגעסלעכער מוטער
נ"ע צפורה.
צבי דייכעס און פרוי, אברהם ראכמאַן

Dr. Niewiażski
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אָוונד.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער שוועכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

Dr. med. Albert Gotlib
אַ כוזשער און ספּעציאַליסט פון פרויען-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 26, טעלעפ. 77-50
נעמט אָן פון 8—10 און פון 4 ביז 7 אָוונד.

פּריוואַט טאַנץ שולע
פון די נייסטע טענץ
דיפל. לעהרער י. ווייַנטרויב
נעמט אָן אַיינשרייבונגען אויף אַ אַנצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאַמפּלעטען יעדען טאָג פון 10 פריה ביז 10 אָוונד
44 קילינסקיעגאַ 44
2-טער הויף פאַרטער
די לעקציעס קומען פאָר אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון י. ווייַנטרויב
בעמ. אמיסטענט — רוטינירטער טענצער זשאַן-קינג

ענטשולדיגונג.
איך ענטשולדיג זיך פאַר ה' יאַקוב צעטטער וואָס איך האָב איהם בעליידיגט אין אָנוועזענהייט פון ה' כאַראַשטש פּיעטריקאָווער 42. איך ערקלער, אַז דאָס איז געשעהן אין אַ מאָמענט פון אויפגערעגטען צושטאַנד. אַלס צייכען פון חרטה שענק איך 100 זלאָטיס לטובת פערשידענע אינסטיטוציעס.
יצחק יאַנקעלעווסקי.

בעקאַנטמאַכונג.
אין מיין ערשטקלאַסיגען הערען און דאַמען-פריזיר-אַנשטאַלט זענען די פּרייזען ערמעסיגט געוואָרען

מענער-סאַלאָן:		דאַמען-סאַלאָן:	
ראַזירען	40 גר.	דאַמען שערען	80 גר.
שערען	80 גר.	קאָפּוואַשען און	
יונגלעך שערען	50 גר.	האַר-טרוקענען	1.50 זל.
עלעק. מאַסאַזש	50 גר.	מאַניקור	70 גר.
קאָפּ-וואַשען	50 גר.	אָנדולאַציע	1 זל.

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אַכטונג
ערשטקלאַסיגער פריזיר-אַנשטאַלט
מ. קופּקאַ, פּאָלודניאָוואַ 12

Dr. Wołkowyski
צענטראַלניאַנאַ 25
טעלעפ. 26-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-, וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע. אַלע-אַרט אַנאַליזען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—10, 12—2 און 4—8 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

אַ הערצליכען מזל טוב
ווינשען מיר צו דער פערלאָבונג פון פרל.
האַניע הערשענמעל
מיט ה' העניעק ליסבאַנד
אַנשטאָט בלומען שפּענדען מיר פאַר „תומכי אורחים" 25 זלאָטעס.
היים לעווקאָוויטש און פרוי.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA
גדאַנסקאַ 28, טעל. 41-46
ספּעציאַליסט פון בייגער און געלענק-קראַנקהייטען
:—: פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער. :—:
אייגענע פּר זצאַזוניע
פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען: ווי וקלאַדקעס נעגען פלאַטפוס, קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאַרסעטען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 5—7

Dr. med Adam BENDER
Przejazd 30, Telef. 54-68.
ספּעצ. פאַר אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 5—7 נאָכמיטאָג. 0089

Dr. med. A. Mazur
ספּעציעל-אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנק
ווי אויך שום און שפּרעך-פעהלער
וויסאָקאַדניאַ 65
אינגאַנג אויך דורך פּיעטריק. 46) טעל. 66-01

בונט פון דער רויטער ארמעע
אין סאוויעטיש וואהלין

ר י ג א (כפ.) פון מאסקווא מעלדעט מן, אז אין רוסישן מיליטער פון סאוויעטישן וואהלן האבען אויס־עבראלען אנדרוהען ציליב שלעכטער אפראוויזאציע. דער קאמאנדיר פון דער רוטער ארמעע אין אוקראינא אין ארויסגערופען געווארען קיין מאסקווא צו געגעראל וואראשילאוו, כדי אפצוגעבען א מעלדונג וועגען די אנריהען. וואראשילאוו האט געגעבען א בעפעהל צו דערדריקען דעם בונט מיט אלע מיטלען.

קאמוניסטישע מאניפעסטאציעס אין וואַרשא.

וואַרשא (טעלעפאנוש) אופ'ן פלאץ קאזימערוש זענען געלעגן פארגעקומען קאמוניסטישע מאנעפעסטאציעס. די קאמונעסטען האבען געפרובט אנגעדרעגן אנגעמער'ן פריען הונגער, אבער פאליזאי האט דעם המון צופרובען. עס־לוכע צעהנדלונג פעריאן זענען ארעס־טירט געווארען.

צי אין מארשאל פילסודסקי'ס ערשטע פרוי געווען א יידישע?

טוירן, (סס.) אין צוזאמענהאנג מיט רעם געשפרעך פון דער שריפטשטעלע־רין קארין מיכאעליס מיט מארשאל פיל־סודסקי, וואס איז די טעג פערעפענט־לוכט געווארען, אין וועלכען די שריפט־שטעלערין שטעלט פעסט, אז זיין ערשטע פרוי איז געווען א יידישע, האבען אייניגע פולקאוניקעס פון היגען גארני־זאן אנגעפרוקט א הכחשה אין „גלאס פאמארסקי", געגען דער דאזיגער בע־הויפטונג.

אנטיסעמיטישע שטימונגען צווישען ארבייטער אין לענינגראד

לענינגראד (יטא) די אנטיסע־מיטישע שטימונגען צווישען די לענינ־גראדער ארבייטער זענען די לעצטע צייט געווארען ערואכט אין צוזאמענהאנג מיט דער אגיטאציע, וואס ווירט געפיהרט אין לענינגראד צוליב דעם שווערליכקייט מיט דעם יידישען קאמסאמאלעץ באלשע־מיניקאוו. אין ארטיה פאבריקען זענען אנגענומען געווארען רעזאלוציעס אין דעלבע עז ווערט געפאדערט, אז דער מערדער טרעפימאו זאל בעקומען טויט־שטראף.

גלייכצייטיג אבער בעמערקט זיך צווי־שען די ארבייטער א גרויסע אנטיסעמי־טישע שטימונג. אויף דער בעוואוסטער שוכוואר־פאבריק „סקאראכאד", איז די רעזאלוציע וועגען טויט־שטראף פאר טרא־פימאוו'ן אפגעווארפען געווארען, מיט 16 שטימען געגען 12 בײ 22 אפהאלטענדע.

דער מעמאריאל פון „דזשאינט פאר'ען קאמיטעט" צום מיניסטער טשעמבערלען

געגען ענדערן די פראצעדור פון די מינדערהייטען־פעטיציעס.

ל י נ ד ו ן, (י.ט.א.) ווי מיר האבען שוין טעלעגראפיש מיטגעטיילט האט ה' לוסיען וואלף זיך געווענדעט אין נאמען פון „דזשאינט פאריען קאמיטע" מיט א מעמאריאל צום ענגלישען פארשטע־הער בײם פעלקער בונד, דעם אויסערן־מיניסטער טשעמבערלען וועגען דער גע־פלאנטער ענדערונג פון דער מינדער־הייטען־פעטיציעס פראצעדור, וואס איז אויסגעארבייט געווארען דורך דעם קא־נאדישען מיטגליד פון ראט. דער מע־מאראנדום ענטהאלט פאלגענדע בעמער־קונגען:

הגם דער „דזשאינט פאריע קאמיטע" איז מרכים מיט'ן קאנאדישען פארשטע־הער דאנדוראנד, דאס די איצטיגע פרא־צעדור בײ אנצמען די מינדערהייטען־פעטיציעס האט פיל פעלערן, קען ער אבער צום בעדויערן נישט איינשטימען מיט די ענדערונגען, וואס ווערען פאר־געלעגט דורך ה' דאנדוראנד אין זיין מעמאריאל.

נאך אין יאהר 1925 ווען די פוילישע רעגירונג האט ארויסגערוקט איהר פאר־שלאג וועגען דער פראצעדור־ענדערונג, האט דער „דזשאינט פאריען קאמיטע" מיטגעטיילט זיין שטאנדפונקט דעם פער־שטארבענעם מארקיז קורזאן. און זיין יאנער צייט זענען נישט ענטשטאנען קיין שום אומשטענדען, וואס זאלען מא־כען א רעוויזיע פון דאמאלסדיגען שטאנד־פונקט.

ה' דאנדוראנד איז דער מיינונג, אז דאס רעכט פון די מינדערהייטען זיך ווענדען דירעקט צום פעלקער־בונד ברענגט אנ'עולה די עגמשפרעכענדע רע־גירונגען. די ערפאהרונגען פון די לעצ־טע 8 יאהר בעשטעטיגען אבער בשום אופן נישט די דאזיגע בעהויפטונג. עס איז נישט געווען קיין אין פאל, אז דעם פעלקער־בונד זאל איבערגעבען ווערען א מינדערהייט־אנקלאגע, וואס איז פרי־הער נישט מיטגעטיילט געווארען דער ענטשפרעכענדער רעגירונג. דער „דזשא־ינט פאריען קאמיטע" האט שוין ערוואר־טען א גרויסע ערפאהרונג אין די פראַ־גען און ער קען מיט דער גאנצער זי־כערהייט פעסטשטעלען, דאס ערשט נאכדעם ווי עס ווערען אויסגעשפעט אלע אינטערווענץ־מעגליכקייטען לגבי דער בעטרעפענדער רעגירונג ווערט דער ענין איבערגעגעבען דעם פעלקער־בונד. אין דער לאגע איז אונויטיג און אפילו אונ־געוואוגשען צו בעגרענצען די רעכט פון די מינדערהייטען אין בעצוג צום פעלקער־בונד. דער „פאריען קאמיטע" זעהט איך נישט אין קיין שום נוצען אין דעם, וואס די מינדערהייטס־פעטיציעס וועלען בעטראכט ווערען דורכ'ן גאנצען פעלקער־בונד־ראט אנשטאט דעם „קאמי־טעט פון 3", ווי בײ־איצט.

רעאזומירענדיג די אויספיהרען קומט דער „זשאריען קאמיטע" צום בעשלוס, דאס די איצטיגע פראצעדור, וואס שטיצט זיך אויף די מינדערהייטס־טראקטאטען און די טופלעמענטען אין פארם פון טישאנ'ס בעריכט פון 22. אקטאבער 1920, רעזאלוציעס פון פעלקער־בונד־ראט פון 25־טען אקטאבער 1920, פון 27. יוני 1921, 5. סעפטעמבער 1923 (א חיץ דעם פאר 8) און פון 10־טען יוני 1925 בײ־דען אן געגיגענד אויסגעפארבייטע טעכניק פאר די צילען, פאר וועלכע זיי זענען בעשטימט.

עס איז בלי ספק ריכטיג ווי ס'וויזט אן ה' דאנדוראנד, דאס צוליב די דעפעק־טען פון דער פראצעדור ווערען בעגאנ־גען לגבי די מינדערהייטען ערנסטע עולות און דאס עס איז נויטיג נישט צו דערלאזען צו אזעלכע בעדויערנסווערטע קאנסעקווענצען. צוויי דעפעקטען זענען ספעציעל שעדליך. ערשטענס ווערען נישט די מינדערהייטען אינפארמירט וועגען גורל פון די פעטיציעס, וועלכע זיי טרא־גען ארויף; דער צווייטער פעהלער בע־שטעהט אין דעם, וואס דער „קאמיטעט פון 3" איז בעפולמעכטיגט ענטגיל־טיג צו ערלעדיגען די פעטיציעס און בעפרייען די ענטשפרעכענדע רעגירונגען פון די פארוואורפען, וואס ווערען זיי געמאכט, נישט מיטטיילענדיג וועגען דעם דעם ראט פון פעלקער־בונד. נעמענדיג אין אכט, דאס די בעראשונגען פון „קאמיטעט פון 8" זענען שטרענג סעקרעטליך, ווי־סען נישט די פעראינטערעסירטע מינ־דערהייטען, צי זייערע טענות זענען גע־נומען געווארען אין אכט און עס שאפט זיך בײ זיי די מיינונג, דאס זייערע רעכט ווערען נישט געשיצט און אז די גאראנ־טיעס פון פעלקער־בונד זענען נישט רע־אל. אלס רעזולטאט פארשפרייט זיך צווי־שען די מינדערהייטען פון מזרח־אירא־פא אנ'אונצופרידענהייט. די דאזיגע צוויי פראגען שעפען נישט אויס דעם פראַצע־דור־פראבלעם. בײם בעסטען ווילען קען זיך נישט די אויסגאשונג, וואס ווערט געפיהרט דורכ'ן „קאמיטעט פון 3" בע־פרייען פון א געוויסער איינזייטיגקייט. דער קאמיטעט נעמט אן זיינע בעשלוסען אויפ'ן סמך פון 2 דאקומענטען: די פע־טיציע פון דער פ ראינטערעסירטער מינ־דערהייט און די בעמערקונגען פון דער בעטרעפענדער רעגירונג. דער טעקסט פון דער פעטיציע ווערט מיטגעטיילט דער בעטרעפענדער רעגירונג, דאגעגען די „בעמערקונגען" פון דער בעטרע־פענדער רעגירונג ווערען דער פעראינ־טערעסירטער מינדערהייט נישט מיטגע־טיילט. קיין שום עדות ווערען נישט אויסגעהערט. אין אזעלכע בעדינגונגען שאפען זיך די גרעסטע שווערינקייטען, כדי אנצונעמען ריכטיג בעשלוסען און עס מוז אונפארמידליך קומען צו געוויס־סע אפטיילונגען פון דער גערעכטיגקייט, אזוי ווי דאס איז פאקטיש שוין נישט אינמאל פארגעקומען.

צום סוף פון מעמאריאל ווערט אונ־טערגעשטראכען, דאס די איצטיגע פרא־צעדור קען אויסגעבעסערט ווערען אהן א גרינדליכע ענדערונג פון דער גאנצער סטרוקטור, אויב אבער דער ראט פון פעלקער־בונד וועט זיך שטעלען אויפ'ן יסוד פון דאנדוראנד'ס פארשלאגען, בעט דער „דזשאינט פאריען קאמיטע" צו גע־מען אין אכט פאלגענדע דעווידעראטען: ערשטענס זאל די מינדערהייטען געזיכערט ווערען א פארלעלע רעכט צו וועגען זיך דירעקט צום פעלקער־בונד, צווייטענס זאל נישט אפגעשאפט ווערען דאס רעכט פון די אויסלענדישע קרובה'שע ארגאני־זאציעס צו איגטערווענירען דירעקט אין פעלקער־בונד.

ווי די יודישע טעלעגראפען־אגענטור ווערט געוואויר האט דער גענעראל־סעק־רעטאריאט פון פעלקער־בונד, אין הסכם מיט דער אפיציעלער וועגדונג פון דער עענגלישער רעגירונג איבערגעקיקט דעם מעמאריאל פון דער „דזשאינט פאריען קאמיטע", וואס איז אדרעסירט געווארען צום אויסערן־מיניסטער טשעמבערלען, צו דערספעציעלער אויספארשונג־קאמיטע פאר די ענינים פון מינדערהייטס־פראצע־דור, וואס איז געשאפען געווארען אויף דער לעצטער סעסיע פון ראט פון פעל־קער־בונד.

ווארשאווער מאניפאקטוריסטען איז כאמף מיט וועסעל־פראטעסטען.

ווארשא (טעלעפאנוש) הענט אין דא פארגעקומען א אלגעמיינע פערזאמ־לונג פון מאנופאקטורוסטען פעראין. עס איז בעשלאסען געווארען, אז די פראוויינצער סוחרים וואס לאזען געהן זייערע ווערקסלען צום פראטעסט, זאל מען נישט פערקויפען קיין סחורה אפילו פאר געלד.

פאר דער גרינדונג פון וועלט־פערבאנד פון יודישע פרויען

לאנדאן (י.ט.א.) די עקזעקוטיווע פון יודישען פרויען־פערבאנד אין עגג־לאנד האט בעשלאסען זיך צו בעטייל־גען אין דער אלוועלטליכער קאנפערענץ פון יודישע פרויען, וואס קומט זיך צוזויף אין חדש יוני ה. י. אין בערלין. די קאנ־פערענץ איז צוזויפגערופען געווארען לויט דער איניציאטיוו פון פרוי רבקה קאהוט, וועלכע איז געווען די פארזיצערין פון ערשטען יודישען פרויען־קאנגרעס אין יאהר 1933 אין וויען. דער ציל פון דער קאנפערענץ איז צו גרינדען א וועלט־פערבאנד פון יודישע פרויען.

ווארשאווער קהלה־ראט אפגעווארפען דעם בודזשעט פון סאציאלער הילף

ווארשא (טעלעפאנוש)

הענט אין פארגעקומען א זיצונג פון דעם ווארשאווער קהלה־ראט. עס איז בעטראכט געווארען דער בודזשעט פון דער סאציאלער הילף. די אינגעלעגע פא־זיציעס זענען אפגעשטימט געווארען מיט די שטימען פון דער מעהרהייט, אבער בײם אפשטימען דעם אלגעמיינעם בוד־זשעט האבען די ציוניסטען זיך צורוק־געצויגען און דער גאנצער בודזשעט פון דער סאציאלער הילף איז אפגעווא־ארען געווארען.

לעא מאצקין בעקומט ספעציעלע פולמאכטען

פאר דער שאפונג פון דער פראנצויזישער אפטיילונג פון דער „יודישער אגענט".

פאריז (יטא) די ציוניסטישע עק־זעקוטיווע האט בעשטימט דעם פארזיצער פון אקציאנס־קאמיטעט ה' לעא מאצקין אלס א ספעציעל־בעפולמעכטיגטען קאמי־סאר פאר די ענינים, וואס זענען פער־בונדען מיט דער קאנסטיטואירונג פון דער פראנצויזישער סעקציע פון דער „יודישער אגענט".

די רעוויזיאניסטען האבען אויפיציע ענטזאגט זיך צו בעטייליגען אין די אונ־טערהאנדלונגען וועגען פערבייטערען די „יודישע אגענט".

אנ'אלפערבאנדישער „ארט" אין ראטען־פערבאנד.

מאסקווא (י. ט. א.) דא איז אב־געהאלטען געווארען א בעראטונג פון די פרעזידיומס פון די „ארט"־ארגאניזאציעס אין ראטען־פערבאנד: רוסלאנד, ווייס־רוסלאנד און אוקראינע וועגען דער פראגע צו שאפען אנ'אלפערבאנדישען „ארט". די בעראטונג האט בעשלאסען ארגאניזירען אנ'אלפערבאנדישע ארט־ארגאניזאציע, לויט דעם מוסטער פון דעם געזערד־ארגאניזאציע. די רעפובלי־קאנישע ארט־ארגאניזאציעס ווערען פער־וואנדעלט אין „ארט" אפטייליונגען פון אלפערבאנדישען ארט־קאמיטעטען.

די אינסטרוקטאריש טעטיגקייט, וועל־כע שפילט א גרויסע ראלע אין דער ארבייט פון „ארט" וועט אנגעפיהרט ווע־רען פון 3 אינסטרוקטארען: פאר פראַ־פעסיאנעלע טעכנישע ארבייט אין פאך פון האלץ־אויסארבייטונג, פון זאקען־טרי־קאטאזש ארבייט און אין אינסטרוקטאר ווערט ספעציעל בעשטימט פאר אוקראי־נע.

די וויכטיגסטע פראגע מיט וועלכע די בעראטונג האט זיך בעשעפטיגט איז גע־ווען — דאס העלפען די יודישע בע־פעלקערונג אין די קלייניע שטעטלעך. דער „ארט" אין ראטען־פערבאנד בע־קומט פיל פארשלאגען וועגען קאנסטרוק־טיווער הילף פון די אויסלענדישע לאנדס־מאנשאפטען. אייניגע לאנדסמאנשאפטען האבען בעשטימט אויף דעם צוועק גאנץ בעדייטענדע סומען. די ארט־לייטונג פיהרט איצט אינטערהאנדלונגען מיט דער ראטען־מאכט וועגען ארגאניזירען די דזי־זיגע קאנסטרוקטיווע הילף. די פלענער וועלען רעאליזירט ווערען נאכדעם ווי דער נייער אבמאך וועט אונטערגעשריי־בען ווערען.

עס איז בעשלאסען געווארען אויס־צופערטיגען א רשימה פון די שטעטלעך, וועלכע נויטיגען זיך אין דרינגענדע הילף, און ווענדען זיך צו די לאנדס־מאנשאפטען פון די דאזיגע שטעטלעך אין אמעריקא מיט א בקשה קומען מיט פראדוקטיווער הילף (מאשינען, רויה־שטאף א. ד. גל.

שטורמישער ערפאלג פון דאראַ ווייסמאן אין פאביאניץ

פאביאניצער שטאט־ראט טראגט אויבער די געפלאנטע זיצונג איז אנ'אנדערן לאמאל צוליב דאראַ ווייסמאן

פאביאניץ (טעלעפאנוש) דאס יודישע פאביאניץ האט דעם פערגאנגע־נעם מונטאג געהאט אנ'אנגענעהמע און אויסערגעוועגלעכע אויבערראשונג. דאראַ ווייסמאן האט דא געשפילט. אין גע־שפילט האט זי אויף דער פוילישער בונע דאס פאסורט צום ערשטען מאל, און פאביאניץ, אז א יודישע מדופע זאל שפילען אויף דער בוהנע. דערצו האלט אפ דער שטאט־ראט זענע זוצונגען אין דעמזעלבען זאל, וואו דאראַ ווייסמאן האט געשפילט אין גראד אויף דעם אונגעגעם אוועגר און געווען צוגלייכגערי־ען א זוצונג פון שטאט־ראט. נאך א דאנק דער אונטערווענץ פון ראמטאן שמאל, וועלכער און גלייכצייטיג פרעזעס פון הונגע „מכבי", וועלכע האט ארגאנ־ישירט די פארשטעלונג, איז געלונגען צו פולל'ן, אז די שטאט־ראט־זוצונג זאל פארקומען אין אנ'אנדער זאל — אין פיינערלעשער־זאל, כדי צו ערמעגלוכען דאראַ ווייסמאן צו שפילען אין שטאט־מושען קונץ.

שוין דאס אליין, וואס דער שטאט־ראט האט אפגעטרעטען זיין פלאץ דאראַ ווייסמאן, האט דא ארויסגערופען א גרוי־סע סענסאציע. זענען טאקע די בולעטען אויספערקויפט געווארען בוין'ן לעצטן פלאץ. צווישען פובליקום האט מען גע־זעהן אזעלכע, וואס האבען קיינמאל נוט ארענגעשטעקט אין יודישען טעאטער. די גאנצע יודישע אינטעליגענץ איז גע־גאנגען זעהן דאראַ ווייסמאן אין נושט נאר די יודישע, מ'האט אויך געזעהן די פוילישע אינטעליגענץ, אפילו די ד־ר־רעטאראן פון דער גרויסער אפציע געזעלשאפט „קרושע אין ענדער", זענען געקומען זעהן שפילען די גרויסע יודישע קונסטלערין.

דאראַ ווייסמאן האט אנערקענונג אלע ערווארטונגען. אזא שפילען האט נאר פאביאניץ קיינמאל נושט געזעהן. מ'האט אויפגעפיהרט „וועב און געליב־מע". דער עולם איז נעווען גערוהרט און מומגערוסן.

נאכ'ן ענדיגען דאס צווייטען אקט, האט א „מכבי"־דעלעגאציע מוט'ן דיר־רעקטאר לוברינגעצקי און דער שפיר, דערלאנגט דער קונסטלערין דאראַ ווייס־מאן א קליש לעבעדיגע בלומען. דערווייל האט דורעקטאר לוברינגעצקי געהאלטען א ערעד, און וועלכער ער האט גערעגט די ארטסמען און אויך אנשעל שאר און נאמען פון „מכבי".

אויפגעוועהלט אין פוילישע סעקציע פון דער „יודישער אגענט".

די רעוויזיאניסטען האבען אויפיציע ענטזאגט זיך צו בעטייליגען אין די אונ־טערהאנדלונגען וועגען פערבייטערען די „יודישע אגענט".

קרוב 200 טויזענד ביכער איז דער ירושלימער אוניווער־זיטעטס־ביבליאטעק

ירושלים (י.ט.א.) אין פריעד פון אויגוסט ביז נאוועמבער 1928 איז די נאציאנאל־ביבליאטעק בײם העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים בעריכערט געווארען מיט 8943 נייע ביכער (5658 בענדער). דעם 1־טען דעצעמבער ס. י. האט די צאהל ביכער אין דער ביבליא־טעק בעשטאנען 196,600.

די טעטיגקייט פון דער אנטי־פאראם ליגע אין פראנקרייך.

פאריז (י. ט. א.) אין צענטראל־קאמיטעט פון דער אנטי־פאראם־ליגע אין פראנקרייך האט זיך בעפעסטיגט אין גע־ווארען ה' לעא מאצקין, די ליגע צעהלט איצט 500 מיטגלידער און בעשטעהט פון 3 סעקציעס. די ליגע טרעט איצט צו צו פערבריטערן איהר טעטיגקייט אויף אויף דרום־אמעריקע. אלזאציען אין בעלגיען.

6.300 ארבייטער אין תל־אביב

תל־אביב (י.ט.א.) אויפ'ן סמך פון דער לעצטער בעפעלקערונגס־צעהלונג איז פעסטגעשטעלט געווארען, דאס אין תל־אביב געפינען זיך 6,300 ארבייטער. אין פערגליך מיט פאריגען יאהר זענען אין תל־אביב געווען 5600 ארבייטער.

נאמענטאג פון מארשאל פילסודסקי

(ו) צוליב'ן נאמענטאג פון מארשאל י. פילסודסקי, וואס פאלט אויס מארגען, וועלען הענט אוועגד אובער די גאסען שפולען מוזיקמוזיק און צוויילע אר־קעסטערן א צאפשטיק. מארגען פאר־מיטאג וועלען אפגערוכט ווערען גאטעס־דינסטען און די געבעט־הייזער פון אלע אמונות און דערנאך וועט מפארקומען א דעפילאדע פון מיליטער. און אוועגד וועט און פולהארמאניע איינגעארדענט ווע־רען א פעערלוכע אקאדעמיע.

נאכט־דיזשורען אין די אפטיזען.

הענט דיזשורירען פאלגענדע אפטיזען: וואוויטשיצקי, נאפיורקאווסקי 27; דאניע־לעצקי, פיעטריקאווער 127, אילניצקי און ציימער, וואולטשאנסקא 37, לייגוועבער פרייהייטס־פלאץ 2, הארטמאן, מליגאר־סקא 1, קאהאנע, אלעקסאנדער 80.

בלוטיגער אנפאל אויף א יודיש יונגעל

(§) אויף לומאמיערסקא 40 איז געל מען א הונגבעקאנטער לאבוז בעפאלען דעם 14־יאהריגען שמואל גאלדבערג פון מוראוויע און אוהם דערלאנגט מיט א מע־סער אין פלוצע, דערנאך און דער אנ־פאלער ענטקומען. פאגאמאוויץ האט דאס פערוואונדעטע יונגעל און א שוטע דאס אושטאנד אפגעפוהרט און שפומאל.

אנ'אלפערבאנדישער „ארט" אין ראטען־פערבאנד.

מאסקווא (י. ט. א.) דא איז אב־געהאלטען געווארען א בעראטונג פון די פרעזידיומס פון די „ארט"־ארגאניזאציעס אין ראטען־פערבאנד: רוסלאנד, ווייס־רוסלאנד און אוקראינע וועגען דער פראגע צו שאפען אנ'אלפערבאנדישען „ארט". די בעראטונג האט בעשלאסען ארגאניזירען אנ'אלפערבאנדישע ארט־ארגאניזאציע, לויט דעם מוסטער פון דעם געזערד־ארגאניזאציע. די רעפובלי־קאנישע ארט־ארגאניזאציעס ווערען פער־וואנדעלט אין „ארט" אפטייליונגען פון אלפערבאנדישען ארט־קאמיטעטען.

די אינסטרוקטאריש טעטיגקייט, וועל־כע שפילט א גרויסע ראלע אין דער ארבייט פון „ארט" וועט אנגעפיהרט ווע־רען פון 3 אינסטרוקטארען: פאר פראַ־פעסיאנעלע טעכנישע ארבייט אין פאך פון האלץ־אויסארבייטונג, פון זאקען־טרי־קאטאזש ארבייט און אין אינסטרוקטאר ווערט ספעציעל בעשטימט פאר אוקראי־נע.

די וויכטיגסטע פראגע מיט וועלכע די

ווארשאווער מאניפאקטוריסטען איז כאמף מיט וועסעל־פראטעסטען.

ווארשא (טעלעפאנוש) הענט אין דא פארגעקומען א אלגעמיינע פערזאמ־לונג פון מאנופאקטורוסטען פעראין. עס איז בעשלאסען געווארען, אז די פראוויינצער סוחרים וואס לאזען געהן זייערע ווערקסלען צום פראטעסט, זאל מען נישט פערקויפען קיין סחורה אפילו פאר געלד.

פאר דער גרינדונג פון וועלט־פערבאנד פון יודישע פרויען

לאנדאן (י.ט.א.) די עקזעקוטיווע פון יודישען פרויען־פערבאנד אין עגג־לאנד האט בעשלאסען זיך צו בעטייל־גען אין דער אלוועלטליכער קאנפערענץ פון יודישע פרויען, וואס קומט זיך צוזויף אין חדש יוני ה. י. אין בערלין. די קאנ־פערענץ איז צוזויפגערופען געווארען לויט דער איניציאטיוו פון פרוי רבקה קאהוט, וועלכע איז געווען די פארזיצערין פון ערשטען יודישען פרויען־קאנגרעס אין יאהר 1933 אין וויען. דער ציל פון דער קאנפערענץ איז צו גרינדען א וועלט־פערבאנד פון יודישע פרויען.

ווארשאווער קהלה־ראט אפגעווארפען דעם בודזשעט פון סאציאלער הילף

ווארשא (טעלעפאנוש)

הענט אין פארגעקומען א זיצונג פון דעם ווארשאווער קהלה־ראט. עס איז בעטראכט געווארען דער בודזשעט פון דער סאציאלער הילף. די אינגעלעגע פא־זיציעס זענען אפגעשטימט געווארען מיט די שטימען פון דער מעהרהייט, אבער בײם אפשטימען דעם אלגעמיינעם בוד־זשעט האבען די ציוניסטען זיך צורוק־געצויגען און דער גאנצער בודזשעט פון דער סאציאלער הילף איז אפגעווא־ארען.

לעא מאצקין בעקומט ספעציעלע פולמאכטען

פאר דער שאפונג פון דער פראנצויזישער אפטיילונג פון דער „יודישער אגענט".

פאריז (יטא) די ציוניסטישע עק־זעקוטיווע האט בעשטימט דעם פארזיצער פון אקציאנס־קאמיטעט ה' לעא מאצקין אלס א ספעציעל־בעפולמעכטיגטען קאמי־סאר פאר די ענינים, וואס זענען פער־בונדען מיט דער קאנסטיטואירונג פון

אנ'אלפערבאנדישער „ארט" אין ראטען־פערבאנד.

מאסקווא (י. ט. א.) דא איז אב־געהאלטען געווארען א בעראטונג פון די פרעזידיומס פון די „ארט"־ארגאניזאציעס אין ראטען־פערבאנד: רוסלאנד, ווייס־רוסלאנד און אוקראינע וועגען דער פראגע צו שאפען אנ'אלפערבאנדישען „ארט". די בעראטונג האט בעשלאסען ארגאניזירען אנ'אלפערבאנדישע ארט־ארגאניזאציע, לויט דעם מוסטער פון דעם געזערד־ארגאניזאציע. די רעפובלי־קאנישע ארט־ארגאניזאציעס ווערען פער־וואנדעלט אין „ארט" אפטייליונגען פון אלפערבאנדישען ארט־קאמיטעטען.

די אינסטרוקטאריש טעטיגקייט, וועל־כע שפילט א גרויסע ראלע אין דער ארבייט פון „ארט" וועט אנגעפיהרט ווע־רען פון 3 אינסטרוקטארען: פאר פראַ־פעסיאנעלע טעכנישע ארבייט אין פאך פון האלץ־אויסארבייטונג, פון זאקען־טרי־קאטאזש ארבייט און אין אינסטרוקטאר ווערט ספעציעל בעשטימט פאר אוקראי־נע.

די וויכטיגסטע פראגע מיט וועלכע די

שטורמישער ערפאלג פון דאראַ ווייסמאן אין פאביאניץ

פאביאניצער שטאט־ראט טראגט אויבער די געפלאנטע זיצונג איז אנ'אנדערן לאמאל צוליב דאראַ ווייסמאן

פאביאניץ (טעלעפאנוש) דאס יודישע פאביאניץ האט דעם פערגאנגע־נעם מונטאג געהאט אנ'אנגענעהמע און אויסערגעוועגלעכע אויבערראשונג. דאראַ ווייסמאן האט דא געשפילט. אין גע־שפילט האט זי אויף דער פוילישער בונע דאס פאסורט צום ערשטען מאל, און פאביאניץ, אז א יודישע מדופע זאל שפילען אויף דער בוהנע. דערצו האלט אפ דער שטאט־ראט זענע זוצונגען אין דעמזעלבען זאל, וואו דאראַ ווייסמאן האט געשפילט. אין גראד אויף דעם אונגעגעם אוועגד און געווען צוגלייכגערי־ען א זוצונג פון שטאט־ראט. נאך א דאנק דער אונטערווענץ פון ראמטאן שמאל, וועלכער און גלייכצייטיג פרעזעס פון הונגע „מכבי", וועב און געליב־מע". דער עולם איז געווען גערוהרט און מומגערוסן.

נאכ'ן ענדיגען דאס צווייטען אקט, האט א „מכבי"־דעלעגאציע מוט'ן די־רעקטאר לוברינגעצקי און דער שפיר, דערלאנגט דער קונסטלערין דאראַ ווייס־מאן א קליש לעבעדיגע בלומען. דערווייל האט דורעקטאר לוברינגעצקי געהאלטען א ערעד, און וועלכער ער האט גערעגט די ארטסמען און אויך אנשעל שאר און נאמען פון „מכבי".

נאמענטאג פון מארשאל פילסודסקי

(ו) צוליב'ן נאמענטאג פון מארשאל י. פילסודסקי, וואס פאלט אויס מארגען, וועלען הענט אוועגד אובער די גאסען שפולען מוזיקמוזיק און צוויילע אר־קעסטערן א צאפשטיק. מארגען פאר־מיטאג וועלען אפגערוכט ווערען גאטעס־דינסטען און די געבעט־הייזער פון אלע אמונות און דערנאך וועט מפארקומען א דעפילאדע פון מיליטער. און אוועגד וועט און פולהארמאניע איינגעארדענט ווע־רען א פעערלוכע אקאדעמיע.

נאכט־דיזשורען אין די אפטיזען.

הענט דיזשורירען פאלגענדע אפטיזען: וואוויטשיצקי, נאפיורקאווסקי 27; דאניע־לעצקי, פיעטריקאווער 127, אילניצקי און ציימער, וואולטשאנסקא 37, לייגוועבער פרייהייטס־פלאץ 2, הארטמאן, מליגאר־סקא 1, קאהאנע, אלעקסאנדער 80.

בלוטיגער אנפאל אויף א יודיש יונגעל

(§) אויף לומאמיערסקא 40 איז געל מען א הונגבעקאנטער לאבוז בעפאלען דעם 14־יאהריגען שמואל גאלדבערג פון מוראוויע און אוהם דערלאנגט מיט א מע־סער אין פלוצע, דערנאך און דער אנ־פאלער ענטקומען. פאגאמאוויץ האט דאס פערוואונדעטע יונגעל און א שוטע דאס אושטאנד אפגעפוהרט און שפומאל.

לאדזער יודישער קאמער־טעאטער
ארדט
לייטער: מ. בראדערזאן און ד. פייגצלא
היינט 1 פארשטעלונג
אנהויב 9.15 אוועגד פינקטליך
VI שלאגער־פראגראם
א. נ.
מיס־MIS
JUDEA
(1) פראלאג
(2) אנשי קורצב
(3) מענדיל גענדיל
(4) קיניג זאנומל III
(5) כתריאל־טוקער שארה
(6) דער סעקרעטאר־שאטאר
(7) באבע און אייניקעל
(8) ליד פון ארבייט
(9) כובלאקאטאר
(10) מיס JUDEA
בילעטען צו בעקומען פון 7 אוי.

לאדזער טאגעבלאט

ד"ר רעדאקטאר: נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

קליינער פעליעטאן

וויי אדר

מאמער וואלטען מיר גענוג געהאט איין אדר, האט מען אונז מזכה געווען מיט נאך אנ'אדר: אנ'אדר שני. א צו־לאג, חייסט עס. און וואס מ'שטיינס־געזאגט, דערלאנגט מען אלס צולאג — דאס ערנסטע. דאס געמיינסטע. דעם גרעסטען בראך ווארפט מען צו אלס צולאג.

איז דער טאקע דער צולאג — אדר נישט קיין גאנץ געהויבענער, אפשר דער ערגסטער פון אלע חדשים פון א גאנץ יאהר. די צוועלף־חדשים־דינע וועקסלען הייבען אן פעליג צו ווערען אין אדר שני. די פערסל־צונגען אין פוילען הייבען זיך אן אין אדר שני. דער קריזיס אין מסחר, אויף וועלכען אונזערע לאדזער האבען זיך גערוכט א גאנץ יאהר, הייבט אן צו ווערען א פאקט אין אדר שני. אפילו די פאלי־טיק האט געוואלט אויפ'ן אדר שני: דער סיים מיט'ן סנאט זענען געווארען „טעטיג" אין אדר שני. די בודזשעט־קאמיסיע ביים סיים האט א גאנץ יאהר נישט געהאט קיין צייט זיך אדורכצו־שמועסען מיט'ן מיניסטער טשעכאוויטש וועגען בודזשעט, און איז געווארען „ענערגיש" ערשט אדר שני. האט זיך דעם דעפוטאט טעווארניצקי פערזעלבסט מאכען א שטיקעל „מאסאטען", האט ער געוואלט אויף דעם גליקליכען חודש אדר שני, און לויט דעם. טעווארניצ־קי'ס השערה, האט דער דעפ. לאנגער געגומען 600 זל. פאר זיין מרחה אויף אין אדר שני. דאס ערשטע מארשא־לעק־געריכט וועט פארקומען אין אדר שני, און א מלוכה־טריבונאל, פאר וועל־כען ס'וועט שטעהן א געה. מיניסטער, זאל אויך זיין אין אדר שני. אין דער ערשטער פארלאג, אויסצודריקען אונ־צוטרוי דעם סיים־מארשאלעק, איז אויך געשטעלט געווארען אין אדר שני.

דער מסחר, ווי די פאליטיק, האבען געוואלט אויפ'ן אדר שני. אפשר האב־בען מיר ווייניג געהאט אמן אור, האט מען אונז צוגעטאהרפען א צולאג: — א חיי אדר...

אב־נעק.

יודען די הויפט־פערוואלטער פון דער שטאט וויען

(בריף פון וויען, ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט") — פון מ. א. טענענבלאט.

אין דער סאציאלוסטישער שטאט־פערוואלטונג פון וויען ארבייטען צוויי יודישע קעפ אויף אזא מוסטערהאפטען אופן, אז אפשר גאר א דאנק זייערע פע־הנקטיען אז עס געלינגען דער עסט־רייכישער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי צו בעהאלטען די הערשאפט אי־בער ווען אין בעזוגען די עפענטליכקייט, אז דער סאציאליזם בעזוצט אויך גרויסע קאנסטרוקטווע אז זארמונגסטראטוזע טאלאנטען, וועלכע טעגען ארעגנליך פון רען אין פערוואלטען גאר גרויסע עפענט־ליכע קערפערשאפטען אין אפילו גאנצע פראווינצען.

די צוויי יודישע קעפ זענען א געזיצ־זענער באנק־רוערקטאר הגאנ ברייטנער אין דער בעקאנטראגונגזרעטעט־פרא־פעסאר פאר אנאטאמיע ד"ר יוליוס מאנדלער. ביידע זענען אין א נעוויסער מאסנעוועזן סאציאליסטישע טעטיג שוין אין די קוזערליכע צייטען, הגם נישט אויפ'ן פאלקום פער'עקשנ'ט אויף א סא־ציאלסטישען אופבראנגענס־סוסטעם פון פרוואטער אויף קאמונאלער אין געזעל־שאפטליכער ווירטשאפט און פראדוקציע. דערפאר אין אויך בעיקר קעגען אוהם קאנצענטרירט דער גאנצער גרומצארן פון דער צומ־סאציאליסטישער בעפעל־קערונג. מען זעהט אין אוהם מוט רעכט דעם הויפט־זייל פון גאנצען בוין, דערצו נאך א מענש פון רייכסטע הענד און פון פורומאנישען כארעקטער. ער ארבייט אין זיין אמט, ווען גאנץ וויען שלאפט נאך און אזוי בוין גאר שבעט אויף דער נאכט, ווען אלע שלאפען שוין. דורך דער דאזיגער רייכקייט פון זיין כארעקטער, איז נישט מעגליך צו פוהרען קעגען אום קיין 9מוצינע קאמף־כאמפאניעס. ווייל מען וויס, אז זיין אכזריות איז א פע־ביסעכע אדעאלאגיע און מרעפט אלעמען גלייך. די יודען אלס מיטשלשמאנד ווערען דורך זיין סוסטעם רוגאנגרט גאר מעהר ווי די גויים און ער שעהמט זיך גארניט ווייזען די מיר זיין אייגענעם כרוב, ווען אין דער מיטן אין אזוי בייט אין אוהם בעפרייען פון וואוינונג־שטייערן (א שטייער, וואס עס־סוסטורט גאר אין וויען און תל־אביב) א האלצערנעם בארעק, און וועלכער עס גלייכען.

צוויי פערשודענע טופען פון יודישע קעפ. ברייטנער שטאט פון דער באנק־בראנזשע און פון דער הארטער בוזנעס־לאגיק אין דער דארטיגער אובערגלאנ־אין אויבער־רייכטום האט אוהם געפרי־בען צום סאציאליזם. בשעת מאנדלער שטאמט פון א זעהר ארטיגער יודישער פאמיליע און האט קונדווזיז געפיל־גויים און צרות. (מען דערצעהלט אין וויען, אז ביים קאלטען ווינטער פלעגט ער זיך מוזען וואנדען אויפ'ן גאס ביי א מאקאראנו־בראטער). ביי ברייטנער'ן אין נעקומען דער סאציאליזם פון טרעץ אין פערדרוס נעגען זיין אייגענער רי־כער סביבה, בשעת מאנדלער און אויף א נאטורליכען אופן פון געזעלשאפטליכ־קייט ארייגעוואקסען אין דער דאזיגער בעוועגונג, הגם ביים נצחון פון עסטרי־כישען סאציאליזם, איז מאנדלער שוין געווען א בעקאנטער געלערנטער און אויך ווירטשאפטליכ שוין פעסט אויף אייגענע פיס.

מיט יודישקייט האבען ביידע שוין לאנג קיין שום שייכות נישט. ביידע זע־נען קאנבעסאנסלאן (מאנדלער זאל אפילו אין קיזערליכע צייטען האבען גע־וועזען א משומד א קורצע צייט) און וועלען פון יודישען פאלק און זיינע פראבלעמען און צרות אבסאלוט נישט וויסען. ווען דו אנטעמיטען זאלען זיי נישט אפילו דערי מאנען אלס יודען, וואלטען זיי אפשר אלען נישט מעהר געדענקט, ווער זיי זע־נען. סיי ברייטנער, סיי מאנדלער האבען גאר יודישע משפחות און וויען (מאנד־לער און אויך א לעבלוכער קוזען פון מאקס נארדו), אבער זיי אלען האבען זוכער אפילו אין הארצען קיין פינק יודישקייט נישט מעהר. ווי נעוועהנליך בלעבט דו טראגעדיע, וואס ביי יודען האלט מען זיי פאר גויים און ביי גויים האלט מען זיי פאר יודען.

ווען איהר געהט אריבער די גאס,

יוקט מיט אפענע אויגען; איהר
ווענט בלעטען אנ'אמביגער קאלי־
ען, אדער גאר געפינען דעם טויט

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

ברייטנער'ס ארבייט אין דער פונדא־מענט פון דער גאנצער סאציאליסטישער הערשאפט אין וויען. ער מוט זיין סוס־טעם פון לוקסוס־שטייערן און פאר שטא־טישע צוועקען און מיט דער מאשונעלער פונקטליכקייט און אדרנונג פון זיין געלד־אויפבראנגונג האט געטאכט פון הייגטגען וויען דו רייכסטע שטאט־פער־וואלטונג פון דער גאנצער וועלט. זיין רעסארט האט אויסגעבויט נייע גאנצע שטעט ארבייטער־וואוינונגען פון שטא־טישע שטייער־געלדער אהן פרעמדע קרע־דיטען אדער הלואות און זיין רעסאר האט גאר אלע לענען און אלע גרויסע בענק פיל הונדערטער מיליאנען שולדיג. אפטעשפארטע מזומנים. ער איז דער מו־דישער פינאנס־דירעקטאר, אהן רחמנות און אהן ריקזיכט אויף אינצעל־פאלן און אפילו אויף גאנצע עקאנאמישע צווייגען פון דער פרוואט־ווירטשאפט, גאר אדרבה פולקום פער'עקשנ'ט אויף א סא־ציאלסטישען אובערגאנגס־סוסטעם פון פרוואטער אויף קאמונאלער און געזעל־שאפטליכער ווירטשאפט און פראדוקציע. דערפאר איז אויך בעיקר קעגען אוהם קאנצענטרירט דער גאנצער גרומצארן פון דער צומ־סאציאליסטישער בעפעל־קערונג. מען זעהט אין אוהם מוט רעכט דעם הויפט־זייל פון גאנצען בוין, דערצו נאך א מענש פון רייכסטע הענד און פון פורומאנישען כארעקטער. ער ארבייט אין זיין אמט, ווען גאנץ וויען שלאפט נאך און אזוי בוין גאר שבעט אויף דער נאכט, ווען אלע שלאפען שוין. דורך דער דאזיגער רייכקייט פון זיין כארעקטער, איז נישט מעגליך צו פוהרען קעגען אום קיין 9מוצינע קאמף־כאמפאניעס. ווייל מען וויס, אז זיין אכזרות איז א פע־ביסעכע אדעאלאגיע און מרעפט אלעמען גלייך. די יודען אלס מיטשלשמאנד ווערען דורך זיין סוסטעם רוגאנגרט גאר מעהר ווי די גויים און ער שעהמט זיך גארניט ווייזען די מיר זיין אייגענעם כרוב, ווען ער קומט בעסען ביי אוהם בעפרייען פון וואוינונג־שטייערן (א שטייער, וואס עס־סוסטורט גאר אין וויען און תל־אביב) א האלצערנעם בארעק, און וועלכער עס „וואוינען" אומזיסט ארומע יודישע סטו־דענטען. נישט דא און דער פלאץ צו אונטערזוכען, צו אזא סוסטעם קען זיך אייביג האלטען, ווען די בעפעלקערונג ווערט כסדר ארומער און די שטאטישע פערוואלטונג כסדר רעכער. א פאקט אוז, אז אדאנק הגאנ ברייטנער'ס נעגיאלע פעהונקטיען האלט זיך שוין 10 יאהר א רייגע סאציאלוסטישע הערשאפט אי־בער דער הויפט־שטאט פון עסטרייך און דו שטאט נעגנוסט א געוואלדיגען קרע־דוט ביי די גרעסטע באנקירען פון דער גאנצער וועלט.

יוליוס מאנדלער איז שוין מעהר נאך לערנטער מוט. אלס פוהרענדער אנא־טאמיע־פראפעסאר איז ווייגער אונווער־סוטעט, איז ער אייגער פון די נייסטרייל־סטע פלוידערער אין וויעגטאלער בעפ־זייגע מוסטעע פאלליכע פארלעזונגען. אויך ער איז געוואלטיג פלייסיג און אר־בייטזאם ביז 20ז שעה אין טאג. אויך פארמומאג דאצורט ער אין עקזאמענירט אינ'ם אונווערסוטעט, שפעט בייגאלט פארשט ער אין זיין מערזוגונשען אונ־סוטוט אין שרייבט זיינע אויפ'ן פאר־געבוט בערוהמטע ווייגשאפטליכע חיבורים אין יעדע פרייע שעה דורכ'ן טאג זוצט ער אין זיין שטאטישען רע־פארמאט אין שאפט א געוואלטיגע געע פון הומאנוטארע אנשטאלטען פאר דער שטאט וויען. פון דער גאנצער וועלט פאהרען שטאטישע פאליזיי קיין עסט־רייך שטודירען די סאציאלע, פאנוטארע און הומאנוטארע אינרוכטונגען פון פרא־פעסאר מאנדלער אין דער קאמונע וויען. ער אין די מעכטיגע זייל, אויף וועלכער ס'שטעהט די גאנצע עפענטליכע פער־זארגונגס־ווערק פון וויען אין פון וואנען די סאציאלוסטישע הערשאפט שעפט די סומפאטיעס נישט בלויז פון דער מע־טונער ארבייטער־בעפעלקערונג אליין. ספעציעל פראפעסאר מאנדלער'ס קונ־דער־פערזארגונג, וו אויך זיינע הוגיעען שע אויפמוען פאר קאמונאלע פאליקס בעדער, שווים־בלעצער, ספארט־פעלדער ובדומה, האבען אין ערגעץ נישט זיינע גלייכען.

צוויי פערשודענע טופען פון יודישע קעפ. ברייטנער שטאט פון דער באנק־בראנזשע און פון דער הארטער בוזנעס־לאגיק אין דער דארטיגער אובערגלאנ־אין אויבער־רייכטום האט אוהם געפרי־בען צום סאציאליזם. בשעת מאנדלער שטאמט פון א זעהר ארטיגער יודישער פאמיליע און האט שוין קונדווזיז געפיל־גויים און צרות. (מען דערצעהלט אין וויען, אז ביים קאלטען ווינטער פלעגט ער זיך מוזען וואנדען אויפ'ן גאס ביי א מאקאראנו־בראטער). ביי ברייטנער'ן אין נעקומען דער סאציאליזם פון טרעץ אין פערדרוס נעגען זיין אייגענער רי־כער סביבה, בשעת מאנדלער און אויף א נאטורליכען אופן פון געזעלשאפטליכ־קייט ארייגעוואקסען אין דער דאזיגער בעוועגונג, הגם ביים נצחון פון עסטרי־כישען סאציאליזם, איז מאנדלער שוין געווען א בעקאנטער געלערנטער און אויך ווירטשאפטליכ שוין פעסט אויף אייגענע פיס.

מיט יודישקייט האבען ביידע שוין לאנג קיין שום שייכות נישט. ביידע זע־נען קאנבעסאנסלאן (מאנדלער זאל אפילו אין קיזערליכע צייטען האבען גע־וועזען א משומד א קורצע צייט) און וועלען פון יודישען פאלק און זיינע פראבלעמען און צרות אבסאלוט נישט וויסען. ווען דו אנטעמיטען זאלען זיי נישט אפילו דערי מאנען אלס יודען, וואלטען זיי אפשר אלען נישט מעהר געדענקט, ווער זיי זע־נען. סיי ברייטנער, סיי מאנדלער האבען גאר יודישע משפחות און וויען (מאנד־לער און אויך א לעבלוכער קוזען פון מאקס נארדו), אבער זיי אלען האבען זוכער אפילו אין הארצען קיין פינק יודישקייט נישט מעהר. ווי געוועהנליך בלעבט דו טראגעדיע, וואס ביי יודען האלט מען זיי פאר גויים און ביי גויים האלט מען זיי פאר יודען.

די מערקווירדיגע געשיכטע מיט פארד'ס יודישען שותף,

וועלכער איז געשטארבען איז גרוים ארימקייט.

טראגעדיע פון א יודישען אויטא־ערפינדער.

אין דעטראיט איז די טעג, ווי בע־קאנט, געשטארבען א געוויסער דוד בוק, וואס האט געהאט גרויסע פערדינסטען פאר דער ענטוויקלונג פון דער אויטא־מאביל־אינדוסטרי. דור בוק איז געשטאר־בען אין גרויס ארימקייט.

די, וואס זענען מעהר־ווייניג בעקאנט מיט דער געשיכטע פון דער אויטא־אינ־דוסטרי מיזען זיך אבער אפשטעלען אויף דער דאזיגער דעפעשע און ביי אייניגע וועט זיך אפשר אויך ארויס רייסען א קרעכץ פונ'ם הארצען.

דוד בוק איז א געוויסער צייט געווען נאך מעהר פאפולער פון דעם אויטאמא־ביל־קאנינג פארד. בוק איז געווען איינער פון די ערשטע אויטא־אינדוסטריעלער און ערפינדער, זיינע אויפטוכצען אין ערפינדונגען האבען פיל מיטגעהאלפען צו מערשפרייען און צו פאפולאריזירען דעם אויטאבוס אלס דאס בעקוועמסטע און בעסטע פערקעהרס־מיטעל איבער דער גאנצער וועלט.

בוק האט געשאפען א גייעם טיפ אוי־טע, וואס איז געווען פיל ליכטער און געשיקטער פון דער אויטא, וואס האט ביז דאן עקזיסטירט. עס האט זיך גע־גרינדעט א גרויסע אקציען־געזעל־שאפט צו עקספלאטירען דעם גייעם טיפ אויטא אבער בוק האט נישט געהאט קיין מזל: די געזעלשאפט האט געמאכט זעהר שלעכ־טע געשעפטען און עס האט געהאלטען ביי א זעהר גרויסען באנקראט. דאן איז פלוצלונג אונטערגעקומען, דער ערשט וואס ארויסגעארבייטער פארד און גערא־טעוועט די סיטואציע. דער דעמאלסדיגער יודען־פרעסער פארד האט אפגעקויפט א גרויסע צאהל אקציעס פון דער פירמע און אזוי ארום געמארען א שותף פון דעם יודישען אינדוסטריעלער בוק. מען־שען האבען דעמאלט אנגעקיקט פארד'ן ווי משוגע.

— צו וואס לעגט ער ארייז זיין געלד אין א זוגקענדיגער שיף? — און אין די ערשטע צייטען האט טאקי אזוי אויסגע־זעהן. די געשעפטען זענען ווייטער גע־שטאנען גאנץ שלאל. און יעדען טאג האט מען זיך געריכט אויף א קראך. דוד בוק איז דערווייל געזעסען אין זיין קא־בינעט און געמאכט פערשידענע אויסגע־סערונגען אינ'ם מאטאר. צו די געשעפטען האט עס אבער נישט געהאלט. פון טאג צו טאג איז אלץ געווארען ערגער. דאן איז דוד בוק געקומען אין א שטנעם פרי־מארגען צו פארד'ן און איהם געזאגט, אז ער האט שוין נישט קיין געדולד ווי־טער צופיהרען די געשעפטען. און דערי־בער וויל ער איהם פערקויפען זיינע אקציעס. פערשטעהט זיך, אז פארד האט זיי ביי איהם אפגעקויפט פאר שפאט־בי־ליג. ביק האט געמיינט רעך וויפיל ער גיט איהם, וועל ער האט געהאלטען, אז אויב ער וועט ווארטען לענגער, וועט זיין גאנץ ערגער. די שותפים זענען זיך אלזא פונגאנדערגעגאנגען. דוד בוק האט בעקו־מען ארויסגעצאהלט פאר די אקציעס און פארד איז געבליבען דער אייגציגער בעל־הבית פון דער פאבריק, און פון דעמאלס אן האט זיך דאס רעדעל איבערגעדרעהט. די אונטערנעמונג האט אנגעהויבען צו בליהען און וואקסען. פארד'ס אויטאמא־בילען זענען פלוצלונג געווארען א שם דבר און איצט איז נישטא קיין אייגלינקעל אויף דער וועלט, אז מען זאל זיך נישט בענוצען מיט פארד'ס אויטאמאביל. פארד איז געווארען שטיין־רייך, זיינע פאבריקען און ווארשטען זע־נען איצט די גרעסטע אין אמעריקא, און ער אליין, פארד איז אייגער פון די גרעס־טע מיליאנערען אויף דער וועלט.

אין דערזעלבער צייט איז דוד ביק דערווייל געזעסען מיט פערלענטע הענד און מיט הארץ־קלעמעניש צוגעקוקט, ווי זיין געוועזענער שותף ווערט פון טאג צו טאג רייכער פון זיינע ערפינדונגען, וואס ער האט איהם פערקויפט צוזאמען מיט די אקציעס, און ער איז ארייגגע־פאלען אין א שרעקליכער מרה־שחורה. צו קיין געשעפטען האט ער זיך שוין מעהר נישט געהאלט נעמען, ער איז גע־ווען נידערגעשלאגען און געבראכען. דאס געלד, וואס ער האט בעקומען ביי פארד'ן האט ער איינציגוויז אויפגעגעסען און פארזעגעסען אין דער טאג.

אויף די גאסען פון דעטראיט האט מען זעהר אפט געקאנט זעהען זיך ארומדרעי־הען אנ'אלטען בעבויגענעם מאן אין טרוי־עריג געשאקעלט מיט'ן קאפ, ר. הענדיג, די טויזענדער אויטאמאביליען, וואס פלי־הען, ווי די רוחות איבער די גאסען.

דאס איז געווען דוד בוק.

אין די לעצטע יאהרען האט דער אל־טער בוק זיך שווער געמוזט הארעווען אויפ'ן שטיקעל ברויט. האט פערנומען דעם פאסטען פון א לערער אין א שאפערן־שולע. מ'קאן זיך פארשטעלען די טראגעדיע פון דעם 74־יעריגען גרייז, זעהענדיג, ווי זיין שותף עקספלאטירט זיינע ער־פינדונגען, און ער אליין ווערט פון טאג צו טאג נאך מעהר פערגעסען און מוזען זעהר שווער ארבייטען אויף דער חיונה.

אט דאס איז די טראגעדיע פונ'ם יו־דישען ערפינדער. ער אליין איז געשטאר־בען אין דחקות און נויט און זיין געוועזענער שותף איז געווארען אייגער פון די גרעס־טע געלד־מאגנאטען אויף דער וועלט. דאס איז די זעלבע טראגעדיע פון פיל ערפינדער, וואס האבען מיט'ן מארק פון זייער קאפ רייך געמאכט אנדערע.

קלאנגען, אז מארשאל פילסודסקי זאל ווערען פרעמיער־מיניסטער

צו וועלען פארקומען ענדערונגען אין דער רעגירונג?

וואַרשע א. (טעלעפאניש) אין די פאָ־ליטישע קרייזען גהען כסדר ארום ארום קלאנגען וועגען א ריש ענדערונגען אין דער רעגירונג, וועלכע זאלען פארקו־מען אין דער נאר נאהענטסטער צייט. אזוי לכשל, שמועסט מען, אז פרעמיער מארשאל זאל זיך אפגעבען אין דימיסיע און בכלל זיך צוריקציהען פון פאליטי־קען לעבען. אויפ'ן ארט פון פרעמיער מארשאל זאל בעשטימט ווערען מיר. מאראטשעווסקי. משמועסט אויך וועגען א פולשטענדיגער רעקאנסטרוקציע פון קאבינעט און עס ווערען דערביי דער־צעהלט די נעמען פון וויצע־מארשאלעק ווי שענאט גליוויץ און דער געוועזענער פינאנץ־מיניסטער קלארנער.

די אלע קלאנגען ווערען אבער מצד די מאסגעבענדע קרייזען אפגעלייקענט דאגעגען ווערט נישט אפגעלייקענט די ידיעה וועגען דער בעסער שטעהענדער דימיסיע פון פאסט־מיניסטער ה' מיעדזשינ־סקי. אין די קרייזען פון „ב. ב." ווערט געפיהרט א שארפע קאמפאניע געגען פאסט־מיניסטער. עס איז אויך נישט אויס־געשלאסען, אז די מיניסטערען יורקע־ויטש און קוויאטקאווסקי זאלען אין דער נאהענטסטער צייט זיך אפגעבען אין די־מיסיע.

עס איז אבער נישט אויפגעשלאסען, אז דער קריגס־מיניסטער מארשאל פיל־סודסקי זאל אויפסטיי ווערען פרעמיער־מיניסטער.

יודישע אז מארשאל פילסודסקי זאל ווערען פרעמיער־מיניסטער

צו וועלען פארקומען ענדערונגען אין דער רעגירונג?

וואַרשע א. (טעלעפאניש) אין די פאָ־ליטישע קרייזען גהען כסדר ארום ארום קלאנגען וועגען א ריש ענדערונגען אין דער רעגירונג, וועלכע זאלען פארקו־מען אין דער נאר נאהענטסטער צייט. אזוי לכשל, שמועסט מען, אז פרעמיער מארשאל זאל זיך אפגעבען אין דימיסיע און בכלל זיך צוריקציהען פון פאליטי־קען לעבען. אויפ'ן ארט פון פרעמיער מארשאל זאל בעשטימט ווערען מיר. מאראטשעווסקי. משמועסט אויך וועגען א פולשטענדיגער רעקאנסטרוקציע פון קאבינעט און עס ווערען דערביי דער־צעהלט די נעמען פון וויצע־מארשאלעק ווי שענאט גליוויץ און דער געוועזענער פינאנץ־מיניסטער קלארנער.

די מערקווירדיגע געשיכטע מיט פארד'ס יודישען שותף,

וועלכער איז געשטארבען איז גרוים ארימקייט.

טראגעדיע פון א יודישען אויטא־ערפינדער.

אין דעטראיט איז די טעג, ווי בע־קאנט, געשטארבען א געוויסער דוד בוק, וואס האט געהאט גרויסע פערדינסטען פאר דער ענטוויקלונג פון דער אויטא־מאביל־אינדוסטרי. דור בוק איז געשטאר־בען אין גרויס ארימקייט.

די, וואס זענען מעהר־ווייניג בעקאנט מיט דער געשיכטע פון דער אויטא־אינ־דוסטרי מיזען זיך אבער אפשטעלען אויף דער דאזיגער דעפעשע און ביי אייניגע וועט זיך אפשר אויך ארויס רייסען א קרעכץ פונ'ם הארצען.

דוד בוק איז א געוויסער צייט געווען נאך מעהר פאפולער פון דעם אויטאמא־ביל־קאנינג פארד. בוק איז געווען איינער פון די ערשטע אויטא־אינדוסטריעלער און ערפינדער, זיינע אויפטוכצען אין ערפינדונגען האבען פיל מיטגעהאלפען צו מערשפרייען און צו פאפולאריזירען דעם אויטאבוס אלס דאס בעקוועמסטע און בעסטע פערקעהרס־מיטעל איבער דער גאנצער וועלט.

בוק האט געשאפען א גייעם טיפ אוי־טע, וואס איז געווען פיל ליכטער און געשיקטער פון דער אויטא, וואס האט ביז דאן עקזיסטירט. עס האט זיך גע־גרינדעט א גרויסע אקציען־געזעל־שאפט צו עקספלאטירען דעם גייעם טיפ אויטא אבער בוק האט נישט געהאט קיין מזל: די געזעלשאפט האט געמאכט זעהר שלעכ־טע געשעפטען און עס האט געהאלטען ביי א זעהר גרויסען באנקראט. דאן איז פלוצלונג אונטערגעקומען, דער ערשט וואס ארויסגעארבייטער פארד און גערא־טעוועט די סיטואציע. דער דעמאלסדיגער יודען־פרעסער פארד האט אפגעקויפט א גרויסע צאהל אקציעס פון דער פירמע און אזוי ארום געמארען א שותף פון דעם יודישען אינדוסטריעלער בוק. מען־שען האבען דעמאלט אנגעקיקט פארד'ן ווי משוגע.

— צו וואס לעגט ער ארייז זיין געלד אין א זוגקענדיגער שיף? — און אין די ערשטע צייטען האט טאקי אזוי אויסגע־זעהן. די געשעפטען זענען ווייטער גע־שטאנען גאנץ שלאל. און יעדען טאג האט מען זיך געריכט אויף א קראך. דוד בוק איז דערווייל געזעסען אין זיין קא־בינעט און געמאכט פערשידענע אויסגע־סערונגען אינ'ם מאטאר. צו די געשעפטען האט עס אבער נישט געהאלט. פון טאג צו טאג איז אלץ געווארען ערגער. דאן איז דוד בוק געקומען אין א שטנעם פרי־מארגען צו פארד'ן און איהם געזאגט, אז ער האט שוין נישט קיין געדולד ווי־טער צופיהרען די געשעפטען. און דערי־בער וויל ער איהם פערקויפען זיינע אקציעס. פערשטעהט זיך, אז פארד האט זיי ביי איהם אפגעקויפט פאר שפאט־בי־ליג. ביק האט געמיינט רעך וויפיל ער גיט איהם, וועל ער האט געהאלטען, אז אויב ער וועט ווארטען לענגער, וועט זיין גאנץ ערגער. די שותפים זענען זיך אלזא פונגאנדערגעגאנגען. דוד בוק האט בעקו־מען ארויסגעצאהלט פאר די אקציעס און פארד איז געבליבען דער אייגציגער בעל־הבית פון דער פאבריק, און פון דעמאלס אן האט זיך דאס רעדעל איבערגעדרעהט. די אונטערנעמונג האט אנגעהויבען צו בליהען און וואקסען. פארד'ס אויטאמא־בילען זענען פלוצלונג געווארען א שם דבר און איצט איז נישטא קיין אייגלינקעל אויף דער וועלט, אז מען זאל זיך נישט בענוצען מיט פארד'ס אויטאמאביל. פארד איז געווארען שטיין־רייך, זיינע פאבריקען און ווארשטען זע־נען איצט די גרעסטע אין אמעריקא, און ער אליין, פארד איז אייגער פון די גרעס־טע מיליאנערען אויף דער וועלט.

אין דערזעלבער צייט איז דוד ביק דערווייל געזעסען מיט פערלענטע הענד און מיט הארץ־קלעמעניש צוגעקוקט, ווי זיין געוועזענער שותף ווערט פון טאג צו טאג רייכער פון זיינע ערפינדונגען, וואס ער האט איהם פערקויפט צוזאמען מיט די אקציעס, און ער איז ארייגגע־פאלען אין א שרעקליכער מרה־שחורה. צו קיין געשעפטען האט ער זיך שוין מעהר נישט געהאלט נעמען, ער איז גע־ווען נידערגעשלאגען און געבראכען. דאס געלד, וואס ער האט בעקומען ביי פארד'ן האט ער איינציגוויז אויפגעגעסען און פארזעגעסען אין דער טאג.

אויף די גאסען פון דעטראיט האט מען זעהר אפט געקאנט זעהען זיך ארומדרעי־הען אנ'אלטען בעבויגענעם מאן אין טרוי־עריג געשאקעלט מיט'ן קאפ, ר. הענדיג, די טויזענדער אויטאמאביליען, וואס פלי־הען, ווי די רוחות איבער די גאסען.

דאס איז געווען דוד בוק.

אין די לעצטע יאהרען האט דער אל־טער בוק זיך שווער געמוזט הארעווען אויפ'ן שטיקעל ברויט. האט פערנומען דעם פאסטען פון א לערער אין א שאפערן־שולע. מ'קאן זיך פארשטעלען די טראגעדיע פון דעם 74־יעריגען גרייז, זעהענדיג, ווי זיין שותף עקספלאטירט זיינע ער־פינדונגען, און ער אליין ווערט פון טאג צו טאג נאך מעהר פערגעסען און מוזען זעהר שווער ארבייטען אויף דער חיונה.

אט דאס איז די טראגעדיע פונ'ם יו־דישען ערפינדער. ער אליין איז געשטאר־בען אין דחקות און נויט און זיין געוועזענער שותף איז געווארען אייגער פון די גרעס־טע געלד־מאגנאטען אויף דער וועלט. דאס איז די זעלבע טראגעדיע פון פיל ערפינדער, וואס האבען מיט'ן מארק פון זייער קאפ רייך געמאכט אנדערע.

וועז איהר געהט אריבער די גאס,

יוקט מיט אפענע אויגען; איהר
ווענט בלעטען אנ'אמביגער קאלי־
ען, אדער גאר געפינען דעם טויט

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

קאפיטאן בערקער איז נישט די ערשטע פרוי אין קאזאצקע הויזען

אויך דער זעלבן זענען שוין געווען אסך אזעלכע בריה׳טעס.

די גאנצע וועלט איז איצט אויף מיט דער עגסדעקטער פרוי, וואס האט זיך יאהרען-לאנג פערשטעלט אלס קאפיטאן פון דער ענגלישער ארמעע און געשריבלט די ערשטע פידעל אין דער פאשיסישער בעוועגונג אין לאנדאן. די דאזיגע פרוי האט אזוי קונציג געשפילט די ראלע פון א מאנסביל, אז קיינער, זאגאר איהרע לאנג-יעהריגע דינסטען און שוויצארען האבען זיך נישט געקענט, כאפען, אז זי האבען נישט צו טון מיט אנ׳ער״ נאר מיט א „ז״.

די גאנצע וועלט קלינגט מיט דער ראזיגער מעשה. די צייטונגען ברענגען יעדען טאג אנדערע פרטים פון דער דאזיגער אין פאלדאטסקע הויזען און עס רודערט זיך דערמיט אויף טיש און אויף בענק.

אין כשך פון די פאר טעג, זיינען עס איז געמאכט געווארען די דאזיגע ענטדעקונג, איז שוין כמעט אנגעשריבען געווארען א גאנצע ליטעראטור וועגען דער דאזיגער געשיכטע און מען האלט די דאזיגע פרוי אלס די איין-איינציגע אין דער וועלט, וואס האט זיך געקאנט אזוי קינציג גרימירען, אז זי זאל יאהרען-לאנג אנגעהן אלס מאנסביל און דערצו נאך אלס קאפיטאן.

דאס איז אבער נישט איינגאנצען אמת. די לאנדאנער מאדאם קאפיטאן און פאשיסטען-היהרער האט שוין געהאט איהרע אין ווערטיגע דינסטען און שוויצארען האבען זיך נישט געקענט, כאפען, אז זי האבען נישט צו טון מיט אנ׳ער״ נאר מיט א „ז״.

די גאנצע וועלט קלינגט מיט דער ראזיגער מעשה. די צייטונגען ברענגען יעדען טאג אנדערע פרטים פון דער דאזיגער אין פאלדאטסקע הויזען און עס רודערט זיך דערמיט אויף טיש און אויף בענק.

אין כשך פון די פאר טעג, זיינען עס איז געמאכט געווארען די דאזיגע ענטדעקונג, איז שוין כמעט אנגעשריבען געווארען א גאנצע ליטעראטור וועגען דער דאזיגער געשיכטע און מען האלט די דאזיגע פרוי אלס די איין-איינציגע אין דער וועלט, וואס האט זיך געקאנט אזוי קינציג גרימירען, אז זי זאל יאהרען-לאנג אנגעהן אלס מאנסביל און דערצו נאך אלס קאפיטאן.

דאס איז אבער נישט איינגאנצען אמת. די לאנדאנער מאדאם קאפיטאן און פאשיסטען-היהרער האט שוין געהאט איהרע פארגענגער, וואס האבען נאך בעווי זען מעהר גבירות פון איהר.

בעת דער רעוואליוציע אין רוסלאנד האט זיך אין ווראנגעלס ארמעע געפונען א געוויסער אפיציר זאכאראטשענקא, וועלכער האט זיך זעהר שטארק אויסגעצייכנט אינ׳ם קאמף מיט די באלשעוויקעס. דאס איז געווען א יונג שעהן אפיצירל, מיט א זעהר דעליקאטעי אויסזעהן און מיט א געוואלדיגען מוט. ער איז שטענדיג געגאנגען אויפ׳ן רשטען פייער אין געקיקט גלייך דעם לויט אין די אויגען ארייז. קיינער האט אבער נישט געוואוסט, אז דאס דאזיגע העלדישע אפיצירל, איז גארנישט קיין מאנסביל, נאר א יונג מיידעל, א טאכטער פון א באלטישען גענעראל. דעם כוד היט מען זיך נישט דערוואוסט, ווען זי האט בעקומען א שווערע וואונד אין מען האט זי נעמוזט לעגען אין שפיטאל ארייז אויף אנ׳אפעראציע. ערשט דעמאלס האט מען זיך דערוואוסט דאס געהיימניס. איהר סוף איז געווען א זעהר טרויעריגער. נאך דעם, ווי ווראנגעלס ארמעע איז צושלאגען געווארען, איז זי געקומען קיין פאריז און פון דארט אנגעפיהרט מיט דער קאנטרעוואלוציאנערער פראפאגאנדע. אין יאהר 1927 איז זי ווידער פערקליידעט אלס מאנסביל געקומען קיין סאוויעט-רוסלאנד ארגאניזירען א גרויסע טעראר-אקציע געגען די סאוויעטישע פיהרער. מען האט זי אבער געכאפט און פערארטיילט צום טויט.

און אט איז א מעשה נומער צוויי פון א פרוי אין קאזאקישע בגדים, אבער שוין נישט אין רוסלאנד, נאר אין אמעריקא און מיט א גאנץ לאנגע צייט צוריק. דאס איז געווען אין יאהר 1850. אין קאליפאביא איז געווען א א בירגער-קריג. צוויי פיינדליכע מחנות האבען זיך בעקעמפט און געברענט די דערפער און שטעט. א געוויסער טאם קערנהער, וואס האט געשטאמט פון שווע-דען האט אנגעפיהרט מיט איינע פון די מחנות. דער שונא האט איהם בעזיגט און איהם גענומען אין נעפאנגענשאפט. זיין יונגע פרוי האט זיך דאן אנגעטון אין א פאר הויזען און צונויפגעזאמעלט די רעשטלעך פון איהר מאנ׳ס מחנה און זיי געפיהרט צום קאמף. קיינער פון איהרע זעלנער און אפיצירען האבען נישט געוואוסט, אז זייער פיהרער איז א פרוי. אנישט וואלטען זי מכתמא גע׳טענה׳ט דאס זעלבע, וואס אונזער ברך בן אבינועם האט גע׳טענהט צו דבורה הנביאה, ווען ער איז ארויסגעגאנגען מלחמה האלטען מיט סיסרא׳ן: „איך וויל נישט, אז מען זאל זאגען, אז א פרוי האט מיר געהאלפען צום זיג״.

די יונגע שוועסטער האט בעוויזען העלדישע גבירות. זי האט נאכגעיאגט דעם פיינד און זיי געגעבען אייניגע גרויסע שלאכטען, ביז זיי האבען זיך געמוזט אונטערגעבען. אלס נקמה אין איהר דערשאסענעם מאן, האט זי ערמארדעט אלע צפיצירען פון דער פיינדליכער מחנה, וואס זי האט גענומען אין גע-פאנגענשאפט. נאך דעם בירגער-קריג האט זי אלען ענטדעקט איהר סוד און חתונה געהאט מיט א גרויסען פלאנטא-טאר אין ניו גראנאדע, וועלכער האט זיך געהאלטען פאר א גרויסען כבוד צו ה

לאדזער כראניק.

פון שטאט-ראט

(מ) דאנערשטאג 7.30 אוועגד קומט פאר א זיצונג פון שטאט-ראט. אויפ'ן סדר-היום שטעהן צווישען אנדערן די פראגען: וועגען בעשטימונגען די צוגאב-קרעדיטן אויף צו דערזעהן די אויבערשטונגען פון ארמונים-מראציע יאר 1928-9; הלואה פאר בויען כאפארט אינדוסטריע; פעמשטעלען די הויך פון קאמונאלען צוגאב-שטייער צום מלוה'שען שטייער פון אונבעוועגליכע גומער א. א.

נאך 3 טעג

זעלען ארבייטלאזע בעקומען בעהייצונג און לעבענסמיטעל.

(מ) דער מאגיסטראט מאכט בעקאנט אז בעהייצונג פאר ארבייטסלאזע וועט ארויסגעגעבען ווערן: נאר ביז'ן 0 2 ר.ח. נאך דעם טערמין זעלען קיין שום רעק-לאמאציעס גישט געגומען ווערען און אלס. די אלע, וואס האבען דערויבער גוט אפגענומען די בעהייצונג און לעבענס-מיטעל אויף די כאלאנען דארפען קומען און די שמאטשע קאפארעראטיוען גע-וועלבער און אויפ'ן פלאץ אויף עקנגלא-וא 3. די געוועלבער געפונען זיך אויף: פשעדזעלניאנא 31, פעטריקאווער 292, ושנאווסקא 59, ראדואנסקא 43, זא-ווישא 11, זגרזשער 51, בושעוושנער 85, אלעקסאנדער 28.

פערצווייפעלטע לאגע פון די לאדזער יודישע מאנופאקטור-סוחרים

איבערגעשאצטע שטייערען, געוויסענלאזע כאנקורענד און פליטות ווישען אפ פיל סוחר'ישע עקזיסטענצען.

(נ) די נעכטיגע אלגעמיינע פערזאמ-לונג פון דער מאנופאקטור-סעקציע בעים צענטראלען סוחרים- און פאבריקאנטען-פעראיין (פעטריקאווער 10) אין נשוען געווארטעט די אנגעוועהנטע פראגען פון סוחרישען לעבען.

די טרויערנע לאגע פון סוחרטום אין געקומען צום אויס-ריק בעת דער דום-קוסיע אויבער'ן טעטונגקייטס - בערובט, וואס עס האט אפגענעבען ה' האמבור-גער.

אלע רעדנער האבען זיך בעקלאגט אויף דער שרעקליכער לאגע, אין וועלכער זיי געפונען זיך אלס פועל יוצא פון אלגעמיינעם קריזיס, וואס אין אנטשטא-נען צילוב די גרויזאמע פרעמד. א בעזונ-דער קאפיטעל אין די צרה פון אינהער-ליכער און געוועזענלאזער קאנקורענץ, וואס דערפיהרט דעם יודישען מאנופאק-טור-האנדעל צו רואין.

עס איז דערויבער בערוהרט געווארען די פראגע וועגען פערשטארקען די קרע-דיט-שיין פון די לאדזער מאנופאקטור-סוחרים און וועגען גארמאליזירען דעם אופן פון האנדעל מיט שנום-סחורה. אלע סוחרים האבען פערדרעהטע עפ מיט פראטעסטען, שטיערן און עקזיסט-מאקען, די געשעפטען זיכערע געהען צו-גרונד, די שטיערן, וואס דאס רוב סוחרים מוזען צאהלען, ווערען געעקט און די מעהרהייט פאלען פון געבארגט געלד. באין ברירה, צו דער חלה לגמ אויפ'ן האלז, פערקויפען סוחרים זיערע כחורות און קרן, אבי אויסצומעדען צרות.

גרוים אויפמערקזאמקייט האבען די פערזאמעלטע געשענקט די מומגלוזער פון די שאצונגס-קאמיסיעס, וואס פול פון זיי פערשטעהן גישט ווי געהערינג צו שוצען די אינטערעסען פון די סוח-רים, וועלכע האבען זיי געשוקט אהונצו.

א בעזונדערע צרה זענען פאר'ן סוחר-טום די 5 פראצענט עקזעקוציע-קאסטען, וואס מאכען צום אובערגען א הל פון פיל זיך וואכלענדיגע סוחרישע עקזוס-מענצען.

און א ספעציעלע רעפעראט וועגען דעם 1 פראצענטיגען הנחה-שטייער פון אומזאץ, און אנגעגעבען געווארען, אז דער אומזאץ-שטייער פאר 1928 (וואס ווערט אוצט געשאצט) בעדראהט אויפ'ן שארפסטען אופן דאס סוחרטום; די לאגע און מעהר ווי פאבעסטראפאל, יו-דען ווערען אנגעשלאגען אהן מעסערס; דער שטייער-אפאראט און מיט דער גאנצער שארף אנגעשטעלט געגען די סוחרים; די שטייער-גאטשלעניקעס גופא געהען און די געשעפטען מאכען לוים-טראציעס, זיי ווערען אן בעי דער שא-צונג נאר זייערע אונגעגע מומלען, זיי האבען זיך זייערע אונגעגע אונפארמא-טאראן, דערום און די אויפגאבע פון די יודישע סוחרים-שאצערס אונט בערני-מענד אחריות-פליכטיגער. בעי דעם בין איצ-מונען מארום פון שאצען דעם אומזאץ-שטייער, נעמט מען אויף בעים סוחר 10 פראצענט פון סוחר'ס קארגען פער-דינסט. דערצו געהען נאך אויפ'ן סוחר-טום א גאנצע רוטה פראיעקטען-גזרות אויף גנע שטייערן, וואס זענען עלול אי-בערצושנעדען די לעצטע פערום פון עק-זיסטענץ פון מיזעלנדער מאנופאקטור-הענדלער. דער צוקוגלאר וועגען אונגפוה-רען 1 פראצענט הנחה-שטייער פון אומ-זאץ פאר הורם-סוחרים, וואס פוהרען נישט קיין האנדעלס-בוכער און א קנאבע מובה פאר'ן רוב סוחרים.

דער אויספוהרד ון אלטמענס רעדעס איז געווען אזעלכער: די אפטייע צווי-שען רעזונגנרמען סוחרטום און צוגרוים, צוליב זעלבסט-רעטונג מוז תיכף אויפ-געהויבען ווערען א געוואלד געגען די שטייער-לאסטען, געגען פראיעקט צו העלערן דאס דירה-געלד. געגען געוווסע-לאזער קאנקורענץ און פאר גארמאליזי-רען דעם האנדעל, ווייל עס איז פקוח נפש, דען הונדערטער יודישע סוחרים-פאמיליעס און לאדז צאנקען.

און דעם זין האבען זיך ארויסגעזאגט ה"ה: דור. ד"ר מעסונגער, פארזיצער יאשונסקי, זולבערשטיין, זעלע, אונדע-עלום, קרעניצער, גלאבוס, מולרער, פיעטרקאווסקי, ראזענבוים, קאראטשינ-סקי, האמבורגער א. א.

לסוף זענען אנגענומען געווארען אנ-ניגע ענטשפרעכענדע רעזאלוציעס, און זין פון די געהאלטענע רעדעס, מיט דער אויפפארדערונג צו דער פערוואלטונג פון צענטראלען פערבאנד אונטערצונעמען א דרינגענדע אקציע צו העלפען דאס רו-אינדטע סוחרטום ארויסצוקומען פון דער קלעם, און וועלכער עס געפונט זיך אויצט.

דאן איז אויסגעוועהלט געווארען א נגע פערוואלטונג.

—0—

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —
אינטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאטפאניעעע

אנשעל שאר'ס אמעריק. יודיש טעאטער
גאסטרלען פון דער וועלט-בערימטער אמעריקאנער קינסטלערין
דאראא ווייסמאן

אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג פון פובליקום פערבלייבען נאך אויף א קורצע צייט
אונזער ברויסע נעסט
דאראא ווייסמאן און אנשעל שאר

דיינסטאג מאנטאג, דעם 18-טען 0 אוועגד

צו פאפולערע פרייזען
דאראא ווייסמאן אין איהר גרויסען שלאגער
ווייב און געליבטע

דינסטאג, מיטוואך, דאנערשטאג — ווערט נישט געשפילט.

אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, באריסאוא מאכאראווסקיז, נערה, פאדערמאן, קארעני, קאמפאניעעע. מענער: אריעל, אייזענ-בערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעעע, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמיניסט.—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.: ל. זעלמאן.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פילהארמאניע.

אנאנס!! נאהענטסטע פרעמיערע פון דאראא ווייסמאן און אנשעל שאר שלאגער פון אלס אפערעטען אנאנס!!
זייך יודיש מעדעל מיט 25 נומערן מוזיק, שענהנער באלעט, נייע דעקאראציעס,
ספעציעלע קאסטיומען, הערליכע עפעקטען, גרויסע אויסשטאטונג.

שרעקליכער זעלבסטמארד

פון א יודישען יונגערמאן.

(§) פרעמאג האט זיך פער'סמ'ט אין דארף גושעגארזשעוו 3 קילאמעטער ווייט פון קאלא דער יונגערמאן גתן מארקאוו-סקי, 25 יאהר אלט, אויסטרונקענערונג א גרויסע דאזע קארבאל. דעם זעלבסטמאר-דער האט מען נישט געקענט אפראטע-ווען און ער איז אין עמלכע שעה שפע-מער געשטארבען, אויבערלאזענדיג א יונ-גע אלמנה מיט 2 יתומים. די סבה פון זעלבסטמארד איז גווען דאס, וואס ער איז דורכ'ן קאלא'ר געריכט פערמשפט געווארען אויף 3 חדשים תפיסה ארבר 600 זל. געלד-שטראף פאר בעליידיגען א שלג. נישט האבענדיג אזא סומע האט ער אויס פערצווייפלונג בעשלאסען א סוף צו מאכען צו זיין לעבען. דער מראגי-שער פאל האט אין קאלא ארויסגערו-פען א מיפען מרויער.

גרויסער מאסען-מיטינג פון לאקאטארען געגען פראיעקט צו העכערען דאס דירה-געלד

(ג) גיכטען פרייטאג אין אן „פול-דארמאניע" זאל פארגעקומען א גרוי-סער מאסע-מיטינג וועגען רעגולירונגס-פראיעקט צו העכערן דאס דירה-געלד וועגען עקסמיסיעס אין בוי-אקציע צו לוג דערן די דירות-נויט.

דער מיטינג, וואס איז געווען ארגא-נזירט דורך דער לאדזער געווערקשאפט „לאקאטאר" האט איבערגעזעהן אזא רעזו-לוציע, אז דער זאל אין די גאלעריע ווערען אויפגעבויט אין אן אויפרפ-לאמאציעס גישט געגומען ווערען אין אלס. די אלע, וואס האבען דערויבער גוט אפגענומען די בעהייצונג און לעבענס-מיטעל אויף די כאלאנען דארפען קומען און די שמאטשע קאפארעראטיוען גע-וועלבער און אויפ'ן פלאץ אויף עקנגלא-וא 3. די געוועלבער געפונען זיך אויף: פשעדזעלניאנא 31, פעטריקאווער 292, ושנאווסקא 59, ראדואנסקא 43, זא-ווישא 11, זגרזשער 51, בושעוושנער 85, אלעקסאנדער 28.

א לאדזער סוחר בעקומט קלעפ פון א לעמבערגער,

ווייל ער פערלאנגט פון איהם, אויצוקויפען פראטעסטען.

דער הונגער סוחר ה' עדוואר לוריע מוזלט אונז מיט ווענען א סקאנדאליזען פאל, וואס מיט אוהם האט פאסורט אין לעמבערג. דער דאזיגער פאל און זעהר כאראקטערוסטיש און ער בעווייזט, וויז אזוי פיל פראווינציער סוחרים זענען ראנקבאר די לאדזער, וועלכע געבען זיי בעקלאר, וויפיל זייער הארץ גלוסט. ה' לוריע דערצעהלט געמליך, אז ער האט געהאט צוויי פראטעסטירטע וועקסלען פון לעמבערגער סוחר י. ר. קאפלער. די אזיגע וועקסלען זענען פראטעסטירט געווארען נאך אין דעצעמבער 1928. ענערגיש און לעמבערג. האט ה' לוריע זיך געווענדעט צום ה' קאפלער, ער זאל אויסקויפען די פראטעסטען, וואס האב-בען בעטראפען סך-הכל א סומע פון 180 זל. אנשטאט אבער צו געבען געלד, האט ה' קאפלער זיך אויף אוהם געוואלדען מיט די פויסטען און גענומען אנטגעגע-לען קלעפ. דערבי האט ער אויך גישט געזאגט קיין זידעל-ווערטער, ווי „לאדזער גנב" א. ה. גל. ה' לוריע האט וועגען דעם תיכף געמעלדען דער פאלי-צי, און ארויסגעמענדיג א צווייגניש פון נעריכטס-דאקטער, אז ער האט בעקומען קלעפ, האט ער דעם ענין אויבערגעגעבען און געריכט.

דער הונגער סוחר ה' עדוואר לוריע מוזלט אונז מיט ווענען א סקאנדאליזען פאל, וואס מיט אוהם האט פאסורט אין לעמבערג. דער דאזיגער פאל און זעהר כאראקטערוסטיש און ער בעווייזט, וויז אזוי פיל פראווינציער סוחרים זענען ראנקבאר די לאדזער, וועלכע געבען זיי בעקלאר, וויפיל זייער הארץ גלוסט. ה' לוריע דערצעהלט געמליך, אז ער האט געהאט צוויי פראטעסטירטע וועקסלען פון לעמבערגער סוחר י. ר. קאפלער. די אזיגע וועקסלען זענען פראטעסטירט געווארען נאך אין דעצעמבער 1928. ענערגיש און לעמבערג. האט ה' לוריע זיך געווענדעט צום ה' קאפלער, ער זאל אויסקויפען די פראטעסטען, וואס האב-בען בעטראפען סך-הכל א סומע פון 180 זל. אנשטאט אבער צו געבען געלד, האט ה' קאפלער זיך אויף אוהם געוואלדען מיט די פויסטען און גענומען אנטגעגע-לען קלעפ. דערבי האט ער אויך גישט געזאגט קיין זידעל-ווערטער, ווי „לאדזער גנב" א. ה. גל. ה' לוריע האט וועגען דעם תיכף געמעלדען דער פאלי-צי, און ארויסגעמענדיג א צווייגניש פון נעריכטס-דאקטער, אז ער האט בעקומען קלעפ, האט ער דעם ענין אויבערגעגעבען און געריכט.

א לעמבערגער סוחר בעקומט קלעפ פון א לעמבערגער,

ווייל ער פערלאנגט פון איהם, אויצוקויפען פראטעסטען.

דער הונגער סוחר ה' עדוואר לוריע מוזלט אונז מיט ווענען א סקאנדאליזען פאל, וואס מיט אוהם האט פאסורט אין לעמבערג. דער דאזיגער פאל און זעהר כאראקטערוסטיש און ער בעווייזט, וויז אזוי פיל פראווינציער סוחרים זענען ראנקבאר די לאדזער, וועלכע געבען זיי בעקלאר, וויפיל זייער הארץ גלוסט. ה' לוריע דערצעהלט געמליך, אז ער האט געהאט צוויי פראטעסטירטע וועקסלען פון לעמבערגער סוחר י. ר. קאפלער. די אזיגע וועקסלען זענען פראטעסטירט געווארען נאך אין דעצעמבער 1928. ענערגיש און לעמבערג. האט ה' לוריע זיך געווענדעט צום ה' קאפלער, ער זאל אויסקויפען די פראטעסטען, וואס האב-בען בעטראפען סך-הכל א סומע פון 180 זל. אנשטאט אבער צו געבען געלד, האט ה' קאפלער זיך אויף אוהם געוואלדען מיט די פויסטען און גענומען אנטגעגע-לען קלעפ. דערבי האט ער אויך גישט געזאגט קיין זידעל-ווערטער, ווי „לאדזער גנב" א. ה. גל. ה' לוריע האט וועגען דעם תיכף געמעלדען דער פאלי-צי, און ארויסגעמענדיג א צווייגניש פון נעריכטס-דאקטער, אז ער האט בעקומען קלעפ, האט ער דעם ענין אויבערגעגעבען און געריכט.

פייערליכע ערעפנונג פון דער אלטשטעטישער פאלקס-קאסע

(—) שבת-צונאכטס און אין „קאלע-סעאום" אין דער אנוועזענהייט פון א גרויסע צאהל געסט, דעלעגאצ עס און פארשטעהער פון דער פרעסע פארגעקו-מען די פייערליכע ערעפנונג פון דער אלטשטעטישער פאלקס-קאסע. בעי א פייערליכער שטימונג ווערט 11 און אוועגד די פייערליכקייטען געעפנט דורך דעם גרונדער און דירעקטאר ה' מול-גרוים. דער רעדנער גוט אפ דעם בערוכט פון וועלכען עס איז צו זעהן, אז אין משך פון צוויי וואכען האט די קאסע ענטוו-קעלט א ברויטע טעטיגקייט, און אויף די ארבייט וועט ווייטער אזוי געפיהרט ווע-רען, איז צו האפען, אז בקרוב וועלען מיר האבען אין אלט-שטאט א לעטישע יודישע פאלקס-קאסע.

נאכדעם ווי ה' ד. ווינגרוב רעפערירט וועגען קאאפעראציע און א. פטאשניק רעדט ארום די וווכטיגקייט פון א יוד. באנק און אלט-שטאט, הויבען זיך אן בעגרוסונגען. ס'בעגרוסען: ה' יעלענא-ווטש — סוחרים און פאבריקאנטען-באנק און פאביאניץ, אייזענבערג — האנדווערקער און קלייטנהענדלער-באנק (קולינסקי 120), מאנדעלמאן — שיך-קאאפעראטיוו „אייגנקייט", מוסק — קלייטנהענדלער פעראיין (פעטר. 6), לוי-זערוווטש — קאלאניאל, גאלאנטעריע און קויהלען-סעקציעס בעים קלייטנהענ-לער פעראיין, דזשאלאווסקי, מאנטשאק, ביאלער, קשאנזשעק. און דאן שניידען די ה"ה: סענדער און אנזשבוצקי אויבער די באנד פון הויפט-קאנטאר-פיר, און ה' מולגרוים עפענט דאס „נאלדענע בוך". די אנוועזענדע פערשרייבען זיך אין „גאלדענע בוך", בעי וואס ס'ווערט גע-שפענדעט א גרעסערע סומע געלד. בעת'ן אויבערשניידען די באנד, ווערט דורך דעם פאטאגראף ה' סראקא נעמאכט פאטאגראפישע אויפנאמעס פון פרעזידיום און געסט.

נאך דעם צערעמאניאלען טייל איז פארגעקומען א באנקעט, בעי וועלכען דער עולם האט פערבראכט בוז'ן גרויען מארגען.

די מיליטער-ביכלעך פאר'ן לאנדשטורם ווערען בטל.

דאס קריגס-מיניסטעריום שפעלט איצט פעסט די נייע מוסטערן פון מיליטער-דאקומענטען. עס איז בעשלאסען גע-וואָרען, אז די, וואס זענען בעים פאבאר צוגערעכענט נשווארען צום לאנדשטורם (קאט. „צע" זון „דע"), אדער, וועלכע גביניסען פון דער הנחה אויפ'ן סדר פון ארט. 55 פון מיליטער-נעזעץ, וועלען בעקומען אנשטאט די הייניגע מילי-טער-ביכלעך ספעציעלע מיליטער-צייגני-שען.

אזעלכע צייגנישען וועלען זיך ענדערן סיי פאר דער קאט. „צע", סיי פאר דער קאט. „דע". די דאזיגע פראגע וועט ווערען נארמירט אין דער פראיעקטי-טער אויסמיתרונגס - פעראָרדנונג צום נייעם ר"ר"ק. א חוץ דעם וועט פאר-אויסגעזעהען ווערען די זאך אין דער פערארדנונג, וואס וועט ארויסגעגעבען ווערען אין צוזאמענהאנג מיט'ן נייעם פאבאר.

שטיצענדיג זיך אויף דעם אלעמען, האט דער אינערן-מיניסטער סונאנדער-געשיקט א פעראָרדנונג צו אלע וואיי-וואדעס, זיי זאלען בעפעהלען, דאס מען זאל אויפהערען צו גרייטען די א. נ. עלויע און רויטע צייגנישען, וועלכע ווערען בענוצט בעים הייי-יאהרינען פאבאר.

„ווער זאל פאשען און פויען די פערד אום זונטאג"?

כאראקטעריסטישער פראצעס אין לאדזער ארבייטב-געריכט.

דאס ארבייטס-געריכט און כידוע פער וואָרפען מיט א סר פראצעסן, וואס לו-פערן אפטמאל זעהר משעקאוען שטאף. אט האט פאסורט אזא פוקאנטער פראָצעס:

בעי א געווינסען ה' ראזענצווייג ארבייט-מען אלס פירמאנען צוויי עלטערע קרוים-מען, וואס האבען אנגעקלאגט דעם בעל-הבית פאר נישט אפהוטען דעם 8-שעה-דונען ארבייטס-טאג.

די פארגע וואך איז פארגעקומען די „ספראוע". די קרוסטען האבען זיך גע-שטעלט און געריכט צוזאמען מיט זייע-רע ארבייטס-געבער.

— איז אמת, אז אייערע פיהרמאנס ערלויבט אזהר נישט אפצוהוטען דעם 8-שעה'דונען ארבייטס-טאג? — האט דער רוכטער געפרעגט דעם ה' ראזענצווייג.

— אוך האב גארנישט געוואוסט, אז דאס געזעץ וועגען 8 שעה ארבייט א טאג איז חל אויף אויף פיהרמאנס — האט געענטפערט דער אנגעקלאגטער.

— מיר ארבייטען צו גאנצע וואכען, אפילו זונטאג האבען מיר גוט קיין רוה.

— לאפט זיך ארויס אומגעבעטענער הייס אונער פון די פיהרמאנס.

— איז עס אמת, אז אויך זונטאג אר-בייטען בעי אייך די פיהרמאנס? — פרעגט דע רפארזיצער.

— ס'מיימט זיי ארבייטען? זיי קומען בלויז פאשען און פאיען די פערד.

— האט איר ארבייטער רוהיג. — האט דער רוכטער שטרענג בעמערקט.

— אבער ה' רוכטער, ווער דען זאל פאשען און פאיען די פערד אום זונטאג, ווען גאנץ אלט בין איך זונטאג אונ-טערוועגס, קיין דערוואקסענע זוהן האט איך גוט און א פרוי איז צו אזא ארבייט נישט מסוגל?...

די פרעגע האט געטראפען און פינ-טעל. דער רוכטער האט דערויף נישט אפגענורט. נאך א פאר מונוטיגער בעראַ-טונג, ערקלערט דער רוכטער, אז ער לענט אפ די „כפראוע", ווענען וואס ער וועט טעלדען דעם אנגעקלאגטען און ה אנקלאגער.

א עפאבא-מאבענדע ערפינדונג

וויטאמינען בעקעמפען אלערליי קראנקהייטען

די טעג האט זיך בעזייען אין ווין הענדעל דער טאקיי-ווען „מעדיציגאל וויטאמין". דער דאזיגער אונגארישער ווען, וואס איז קינסטליך דורכגעלויכ-טען מיט אולטרא-וויאלעט שטראהלען, ענטהאלט צוליב דעם א גרויסע מאנ-וויטאמין. ווי עס האבען בעוויזען די ווי-סענשאפטליכע פארשונגען פון די פרא-פעסארען: ק. פונק, ע. לעלעט און ה. שרמאן זענען פארזוכטען, וואס ענט-האלטען א סך וויטאמין א זעלטען זעהר נויטיג מיטעל פאר געזונדע אזוי גוט ווי פאר קראנקע, בעזונדערס פאר מאנ-גען-ליידענדע. צוליב דער אויסערסט גוטער ווירקונג פון דעם דאזיגען ווין, וואס טויט אפ די באציליען פון אלערלי קראנקהייטען, ווערט ער יעצט זעהר בעזוכט אויפ'ן מארק.

איצט האבען צוויי אונגארישע ספעצ-יאליסטען פון דער ווין-ברענגשע גע-גרינדעט אין לאדז א געזעלשאפט מיט בעגרעניצטער האפטונג פאר דעם דאזי-גען טאקיי-ווען, וואס איז גלייכצייט-טיג געשיצט געווארען מיט א שוץ-מארקע פון פוילישען פאטענטען-אמט. די גענעראל-רעפרעזענטאנץ פון דער פירמע איז איבערגעגעבען געווארען דער לאדזער דיסטיליר-אנשטאלט פון ה' פ. לובא, מרשבינסקי פלאץ 3.

גרויסע פורים-פייערונג

פון „קרן-קימת" אין פיל-האַרמאניע-זאַל

קומענדיגען זונטאג קומט פאר אין זאל פון פילהארמאניע א גרויסע פורים-פייערונג לכבוד דעם קרן קימת לישראל.

אין פראגראם געהען ארין צווישען אנדערן מראדיציאנעלע פורים-פארשטע-לונגען, אונטצענזאציעס פון די נעסטע העברעאישע שאפענען, כאר, באלעטען א. ה. גל.

עס איז צו ערוואַרטען, אז די פורים-פייערונגען פון קרן-קימת ווען אדורך מוזע א געהערינגען ערפאלג.

שטעדטישע נאכרישטן

פון לאדז

אין לאדזער ווייבער-ווערקשאפט

אין לאדזער ווייבער-ווערקשאפט „לאקאטאר" האט ציגעזויגען אזא רעזו-לוציע, אז דער זאל אין די גאלעריע ווערען אויפגעבויט אין אן אויפרפ-לאמאציעס גישט געגומען ווערען אין אלס. די אלע, וואס האבען דערויבער גוט אפגענומען די בעהייצונג און לעבענס-מיטעל אויף די כאלאנען דארפען קומען און די שמאטשע קאפארעראטיוען גע-וועלבער און אויפ'ן פלאץ אויף עקנגלא-וא 3. די געוועלבער געפונען זיך אויף: פשעדזעלניאנא 31, פעטריקאווער 292, ושנאווסקא 59, ראדואנסקא 43, זא-ווישא 11, זגרזשער 51, בושעוושנער 85, אלעקסאנדער 28.

אין ווייבער-ווערקשאפט

אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, באריסאוא מאכאראווסקיז, נערה, פאדערמאן, קארעני, קאמפאניעעע. מענער: אריעל, אייזענ-בערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעעע, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמיניסט.—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.: ל. זעלמאן.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פילהארמאניע.

אנאנס!! נאהענטסטע פרעמיערע פון דאראא ווייסמאן און אנשעל שאר שלאגער פון אלס אפערעטען אנאנס!!
זייך יודיש מעדעל מיט 25 נומערן מוזיק, שענהנער באלעט, נייע דעקאראציעס,
ספעציעלע קאסטיומען, הערליכע עפעקטען, גרויסע אויסשטאטונג.

אין אלטשטעטישער פאלקס-קאסע

(—) שבת-צונאכטס און אין „קאלע-סעאום" אין דער אנוועזענהייט פון א גרויסע צאהל געסט, דעלעגאצ עס און פארשטעהער פון דער פרעסע פארגעקו-מען די פייערליכע ערעפנונג פון דער אלטשטעטישער פאלקס-קאסע. בעי א פייערליכער שטימונג ווערט 11 און אוועגד די פייערליכקייטען געעפנט דורך דעם גרונדער און דירעקטאר ה' מול-גרוים. דער רעדנער גוט אפ דעם בערוכט פון וועלכען עס איז צו זעהן, אז אין משך פון צוויי וואכען האט די קאסע ענטוו-קעלט א ברויטע טעטיגקייט, און אויף די ארבייט וועט ווייטער אזוי געפיהרט ווע-רען, איז צו האפען, אז בקרוב וועלען מיר האבען אין אלט-שטאט א לעטישע יודישע פאלקס-קאסע.

נאכדעם ווי ה' ד. ווינגרוב רעפערירט וועגען קאאפעראציע און א. פטאשניק רעדט ארום די וווכטיגקייט פון א יוד. באנק און אלט-שטאט, הויבען זיך אן בעגרוסונגען. ס'בעגרוסען: ה' יעלענא-ווטש — סוחרים און פאבריקאנטען-באנק — האנדווערקער און קלייטנהענדלער-באנק (קולינסקי 120), מאנדעלמאן — שיך-קאאפעראטיוו „אייגנקייט", מוסק — קלייטנהענדלער פעראיין (פעטר. 6), לוי-זערוווטש — קאלאניאל, גאלאנטעריע און קויהלען-סעקציעס בעים קלייטנהענ-לער פעראיין, דזשאלאווסקי, מאנטשאק, ביאלער, קשאנזשעק. און דאן שניידען די ה"ה: סענדער און אנזשבוצקי אויבער די באנד פון הויפט-קאנטאר-פיר, און ה' מולגרוים עפענט דאס „נאלדענע בוך". די אנוועזענדע פערשרייבען זיך אין „גאלדענע בוך", בעי וואס ס'ווערט גע-שפענדעט א גרעסערע סומע געלד. בעת'ן אויבערשניידען די באנד, ווערט דורך דעם פאטאגראף ה' סראקא נעמאכט פאטאגראפישע אויפנאמעס פון פרעזידיום און געסט.

נאך דעם צערעמאניאלען טייל איז פארגעקומען א באנקעט, בעי וועלכען דער עולם האט פערבראכט בוז'ן גרויען מארגען.

„ווער זאל פאשען און פויען די פערד אום זונטאג"?

כאראקטעריסטישער פראצעס אין לאדזער ארבייטב-געריכט.

דאס ארבייטס-געריכט און כידוע פער וואָרפען מיט א סר פראצעסן, וואס לו-פערן אפטמאל זעהר משעקאוען שטאף. אט האט פאסורט אזא פוקאנטער פראָצעס:

בעי א געווינסען ה' ראזענצווייג ארבייט-מען אלס פירמאנען צוויי עלטערע קרוים-מען, וואס האבען אנגעקלאגט דעם בעל-הבית פאר נישט אפהוטען דעם 8-שעה-דונען ארבייטס-טאג.

די פארגע וואך איז פארגעקומען די „ספראוע". די קרוסטען האבען זיך גע-שטעלט און געריכט צוזאמען מיט זייע-רע ארבייטס-געבער.

— איז אמת, אז אייערע פיהרמאנס ערלויבט אזהר נישט אפצוהוטען דעם 8-שעה'דונען ארבייטס-טאג? — האט דער רוכטער געפרעגט דעם ה' ראזענצווייג.

— אוך האב גארנישט געוואוסט, אז דאס געזעץ וועגען 8 שעה ארבייט א טאג איז חל אויף אויף פיהרמאנס — האט געענטפערט דער אנגעקלאגטער.

— מיר ארבייטען צו גאנצע וואכען, אפילו זונטאג האבען מיר גוט קיין רוה.

— לאפט זיך ארויס אומגעבעטענער הייס אונער פון די פיהרמאנס.

— איז עס אמת, אז אויך זונטאג אר-בייטען בעי אייך די פיהרמאנס? — פרעגט דע רפארזיצער.

— ס'מיימט זיי ארבייטען? זיי קומען בלויז פאשען און פאיען די פערד.

— האט איר ארבייטער רוהיג. — האט דער רוכטער שטרענג בעמערקט.

— אבער ה' רוכטער, ווער דען זאל פאשען און פאיען די פערד אום זונטאג, ווען גאנץ אלט בין איך זונטאג אונ-טערוועגס, קיין דערוואקסענע זוהן האט איך גוט און א פרוי איז צו אזא ארבייט נישט מסוגל?...

די פרעגע האט געטראפען און פינ-טעל. דער רוכטער האט דערויף נישט אפגענורט. נאך א פאר מונוטיגער בעראַ-טונג, ערקלערט דער רוכטער, אז ער לענט אפ די „כפראוע", ווענען וואס ער וועט טעלדען דעם אנגעקלאגטען און ה אנקלאגער.

א עפאבא-מאבענדע ערפינדונג

וויטאמינען בעקעמפען אלערליי קראנקהייטען

די טעג האט זיך בעזייען אין ווין הענדעל דער טאקיי-ווען „מעדיציגאל וויטאמין". דער דאזיגער אונגארישער ווען, וואס איז קינסטליך דורכגעלויכ-טען מיט אולטרא-וויאלעט שטראהלען, ענטהאלט צוליב דעם א גרויסע מאנ-וויטאמין. ווי עס האבען בעוויזען די ווי-סענשאפטליכע פארשונגען פון די פרא-פעסארען: ק. פונק, ע. לעלעט און ה. שרמאן זענען פארזוכטען, וואס ענט-האלטען א סך וויטאמין א זעלטען זעהר נויטיג מיטעל פאר געזונדע אזוי גוט ווי פאר קראנקע, בעזונדערס פאר מאנ-גען-ליידענדע. צוליב דער אויסערסט גוטער ווירקונג פון דעם דאזיגען ווין, וואס טויט אפ די באציליען פון אלערלי קראנקהייטען, ווערט ער יעצט זעהר בעזוכט אויפ'ן מארק.

איצט האבען צוויי אונגארישע ספעצ-יאליסטען פון דער ווין-ברענגשע גע-גרינדעט אין לאדז א געזעלשאפט מיט בעגרעניצטער האפטונג פאר דעם דאזי-גען טאקיי-ווען, וואס איז גלייכצייט-טיג געשיצט געווארען מיט א שוץ-מארקע פון פוילישען פאטענטען-אמט, די גענעראל-רעפרעזענטאנץ פון דער פירמע איז איבערגעגעבען געווארען דער לאדזער דיסטיליר-אנשטאלט פון ה' פ. לובא, מרשבינסקי פלאץ 3.

הנחה פון אומזאץ-שטייער

וועלען הורט-סוחרים בעסומען

אויב זיי וועלען אפגעבען דעקלאראציעס ביז'ן 15 מאי

(§) חז בעקאנט וועט הורט-סוחרים, וואס פונהרען נושט קיין האנדעלס-בו־בער געגעבען ווערען א הנחה צו צאהלען 1 פראצ. פון אומזאץ-שטייער. די פי־נאנץ-קאמער האט בעקומען א צירקולאר, לויט וועלכע סוחרים וואס וועלען געגן־סען פון דער דאזיגער הנחה מוזען אָפּ־געבען דעקלאראציעס פון'ן 15 מאי. שפע־טער וועלען שוין קיין הנחות נושט גע־מאכט ווערען.

א שרפה אויף קילינסקי 40

3 פייערלעשער איז גאז-מאסקע פערטשאדעט געווארען פון גיפטיגע גאזען.

(§) נעלמען 4 גאלמזמאן האט אין א קעלער פון הויז אויף קולינסקי 40, וואס אין געווען פול געפאקט מיט קא־לורט פאפיר אויסגעפראלען א שרפה. דאס פאפיר האט פון זיך ארויסגעגעבען אזא שמיקענדען ריח, אז די פייערלע־שער האבען געמוזט פונהרען די רעטונגס־אקציע אין גאז-מאסקען. צולוב דעם, וואס דרי פייערלעשער האבען שלעכט אנגעמען די גאז-מאסקען זענען זיי פער־משאדעט געווארען. דאס זענען זנגמונט באלאווסקי, גרעטקא און יוזעף אקולסקי. זיי זענען באלד אפגעפונהרט געווארען אין דער רעמיזע. וואו דער פאגאטאוויע דאקטאר האט זיי ערטיילט די ערשטע הולף און דאן זענען זיי אפגעפונהרט גע־וואָרען אין שפּיטאל.

די רעטונגס-אקציע בנים לעשען די שרפה האט געדויערט בנז 7 אוועגד. דער שאדען און נושט קיין גרויסער. די סבה פון דער שרפה און נשוען דאס אנפאנגען צו גלימען זיך מיט פייער. אלע פייערלעשער זענען צולוב די שלעכ־טע גאזען אויסגעמאטערט געווארען און אהיימגעפאהרען מיט קאפּ-ווהטאג.

8 בריה אין דער שול

(§) דאס שול-קוראטאריום האט פער־ארדענט, אז פון הייגט אן ווערט צורוק אינגעשטעלט די אזוי גערופענע זומער־צייט און די שולען און די למודים הוי־בען זיך אן פון 8 א זייגער פרוה.

א נייעס איז געלט-אומלויף פון פ.ק.א.

(—) ווי מיר דערוויסען זיך פונהרט רער פ. ק. א. בקרוב אין א נעעס, וואס וועט האבען א ווכטיגע בעדייטונג פאר סוחרים. עס ווערען געמליך אינגעפירט משעקען פון בנז 500 זל. אזעלכע משעק־בוכלעך, וואס וועלען גענוטשבעלען דעם ווערט פון פוילישע באנקנאטען וועלען ארויסגעגעבען ווערען די קאנטא־בעזו־צער און די לעצטע וועלען זיי צו יעדער צייט קענען אינגטוישען אויף געלד און דער צענטראלע און אנדערע אלע אָפּטיילונ־גען. דער דאזיגער געלד-סוראגאט וועט פערגרעסערן דעם אומלויף פון אהו־מזומן געלד.

דער גרינדער פון אָעראפלאנען-טרוסט

דער אמעריקאנער „שטאל-קעניג" האַ־רימאן, א מולטי-מיליאנער, האט גע־גרינדעט אנ'אעראפלאנען-טרוסט מיט א גרונד קאפיטאל פון 840 מיליאן דאָ.

געבורטס-טאג פון א בערימ־טען געלערטען

די טעג איז געווארען 75 יאהר, זיט עס איז געבוירען געווארען דער וועלט-בערימ־טער יודישער געלערטער פראס. פאול ערליך. פראָפ. ערליך איז בערימט גע־ווארען א דאנק זיין ערמינדונג „606". (סאלווארסאן.)

פון ספארט-לעבען.

די שבת'דיגע און נעכטיגע פריינדשאפטס מעטשען

„הכח"—„בורזשאַ" (פאביאניץ) 3:0 (1:0)

געלמען 3 א זייגער גאלמזמאן און פאָרגעקומען א פרינגדשאפטס-שפּיל, וואס זאל רונען אלס פאָרבערייטונגס־שפּיל צו די בעפאָרשטעהענדע מייסטער־שאפט פון לאדזער קרעז פוסבאל-פער־באנד, צווישען דעם לאדזער „הכח" און דער פאבאניצער „בורזשאַ", וועלכעס האט זיך געגרונדעט מיט א פולשטענדיגען נצחון פון „הכח" (0:1) 3:1.

„ארסאן" — „ל. ק. ס." 4:1
„טוריסטען" — „לעגיאַ" (וואַרשא) 1:1 (0:1)

הייגט 4 גאלמזמאן האט זיך אויך דער לאדזער מייסטער „טוריסטען" וועל־לענדיג האבען א גוט פערברייטערטע מאנשאפט צו די זיך שוין הייגט אנגע־הויבענע מייסטערשאפט פון דער פו־ליזשער עקסטרא-ליגע. אין אויסגעטראגען א פרינגדשאפטס-שפּיל מיט דער שטאדט קערער וואַרשאווער מאנשאפט „לעגיאַ". „לעגיאַ" און אויפגעטרעטען מיט 5 רעזערוו-שפּילער. די „טוריסטען" מיט 3 רעזערוו-שפּילער.

דאס שפּיל האט גושט געהערט צו די אונטערעסאנטע, ווייל דער פלאץ האט זיך אויך נושט געאוונגעט.

שוין אין דער 16. מינוט שוסען די „טוריסטען" דאס ערשטע און אונצוגע טויער, און אין דער 33 מינו משוסט שמוליעווסקי (פרוהער „חשמונאי" לעמ־בערג) דאס אונצוג אויסגלייכענדע טויער פאר דער „לעגיאַ", דער רעזולי־טאט פערבלייבט שוין אזוי בנז צום סוף.

די אנדערע 45 מינוט ברעגען קיין נייעס, אין דער ריכטער אנדרשעיאק פונקט אָפּ דאס שפּיל 1:1. פובליקום בערך 1000 מאן.

• • •

באקסער-קאמפען

די באקסער-קאמפען, וואס וועלען פארקומען דעם 24. מערץ אין קלוב אויף פשענדזעלניאנא 68 האט ארויס־נערופען צווישען די קרייזען פון די ספארט-ליבהאבער א גרויסע פעראינטע־רעסירונג. פאר די זייגער זענען בע־שטימט געווארען עטליכע פרעמיעס.

קופאן 20 № אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדעקציע.

גייטיג היינט מאנטאג.

דעם 18. מערץ פון 8—9 אוו.

היינט פרעמיערע! „מולען רוזש"

רעזשי ע. א. דיפאן. איז די הויפטראלע

Olga Czechowa

אריגינעלער דזשאז-באנד כאר געזאנגען. פערגרעסערטער סימפאנישער אָרקעסטער.

עס ווערט געזוכט צו קויפען

אנ'איין שטאמיג הויז, געמויערט, וואס האט אמווענג־סטענס 15 שטיבען, גענצליך פרי, ענטשפרעכענד פאר אנ־אינטערנאט, מעגליך באלד איבערצונעהמען. עס קען אויך זיין אין עק פון דער שטאט, אבער נאהענט פון טראמוואי. אויס־פיהרליכע אנטערטען אָפּצוגעבען אין „רעקלאמא פאלסקא" נאווראט 1a № אונטער „INTERNAT" 1263

לעטשניצע

17 זגערסקא 17, מער. 33-16.

אלערלי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטיש דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אויבנד.—מעסטוש, אלעקטריזיטאט מאסען-שטעלען, קינסטליכע בייגזגען-בעשטראלונגען איבעגנגען גענען שקאר לאמינע.

מעבאנישע שלאסעריי און שווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 róg Zachodniej

כ'נעהם אן פערשידענע מאשינען-רעפּעראטורען ווי צופאסען פער־שידענע מאשינען-טיילען. און אויסגעגענישע שווייסונגען.

שנעל און ביליג!

בעמ.: פריוואט-וואוינונג גדאנסקא 20 וו. 17.

אל תתהלל ביום מחר

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אפ אויס מארגען

נאר אז דו דערפסט ערלעדיגען מאנדזאווע ווכען זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכאדניא 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאו אלערליי בי'זעס, קלאגיזלעס, זאפזופיעסטענעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפּלאציעס, ציווילנע און קאזרנע אפּאזיציעס, ארוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורשאנד-ראזיעטשי, וועגען פעזער אין קאמיסאריאט-רושאנדו און אלע פאליציי־בעצירקען, אקען אינטערציוויעס, אקען דא־ראוי נעס, קארנע סטראוועס, ווי אויך איבער זעצונגען אין אלע שפּראכען. ספּעציאליסט אין שוחפות-אקטען. מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט

Firma, importująca tłuszcze jadalne i techniczne, poszukuje— **zastępcy** dobrze wprowadzonego i finansowo odpowiedzialnego na:

Łódź. Zgłosz.: do Biura Ogłoszeń **„Devera"** Gdańsk, pod nr. 107.

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od wtorku, dnia 12 do 18 marca 1929 roku wł.

CHATA WUJA TOMA

Dramat w 12-tu aktach, według rozgłośnej powieści **Harriety Beecher Stowe**

Następny program:

KRÓL DŻUNGLI

הייראטס-פערמיטלונג!

וואַרשא, מלאמאצקא 2, וואוינונג 17. מעלעפאן 40-362, מאסק-קעסטעל 574.

בעזוכט לאדז פון 20 ביז 23 — דעם מאנאט —

אננאהמע נור פיר בעשטעלטע נומערן דיסקרעטע געזיכערט אדרעס:

לאדז, 6-go Sierpnia 10,
Telefon 73-43. :—: mieszkanie 17.

סיאיז איבריג צו קומען קיין לאדז.

מיר ערלעדיגען אלע ענינים אין די געריכטען אין אין אלע מלוכה'שע, קאמונאלע און פריוואטע אינסטיטוציעס אין לאדז, וואַרשא, אין גאנץ פוילען און אין אויסלאנד.

אינטערווענציעס, פערטרעטונגען, בעראטונגע, אינפארמאציעס, פערמיטלונגען און אלערליי ענינים וועסעל-אינסאסא, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויסקונפטען און בעאבאכטונגען.

ביורא „ארגוס", לאדז, זאבאדניא 36

מיר זוכען קארעספאנדענטען און מיטארבייטער :—:— אין אלע שטעט און שטעטלעך. :—:—

די פערוואלטונג פון דער לאדזער יידישער קהלה

פאדערט אויף אלע געזעלשאפטליכע, פילאנטראפישע און קולטורעלע אינ־סטיטוציעס, וועלכע געניסען און ווילען להבא געניסען פון קהלה-סובסידיעס,

אריינצושיקען אין קהלה-קאנצעלאריע ביז'ן 22. ד. ח.

אבשריפטען פון זייערע לעצטע בודזשעטען, בעשטעטיגטע סטאטוטען, ווי אויך בעריכטען פון זייער טעטיגקייט אויפ'ן יאהר 1928. די אינסטיטוציעס וועלכע וועלען נישט צושטעלען די געפאדערטע דאקומענטען, פערלירען דאס רעכט צו געניסען פון קהלה-סובסידיעס אויפ'ן יאהר 1929.

הכסף יענה את הכל

לאסען

צו דער 5-טער קלאס

פון דער איבערגעבליבענער קליינער צאהל זענען נאך צו בעקומען

איילט אלזא צו קויפען ביי אונז א לאס

די ציהונג דויערט ביזן 16-טען אפּריל די אלגעמיינע סומע פון געווינען 38.048.000 זל. קאלקולירט שאנסען צום געווינען.

יעדער צווייטער לאס געווינט!

בידגער די צייט אין קורץ דאס גליק רופט אייך אליין!

די גליקליכסטע קאלעקטור

E. Lichtensztajn

Łódź, Piotrkowska 72

צענטראלע פון קאלעקטור, וואַרשא מארשאלקאווסקא 146 קאנטא פ.ק.א. 64209. די מירמע עגזיסטירט פון 1835. געסע־ליגע פראוויזיע-בעשטעלונגען ערלעדיגען מיר מיט דער אנדערער פאסט נאכ'ן פריהערדיגען אינצאלען אויף אינזער קאנטא אין פ.ק.א.

לעזט אוך אבאנירט

— דאס —

לאדזער טאגעבלאט

4 שטיבען מיט א קוך און א קאריידאר אויף איעטריקאווער 18 צו טוישען אויף 2 שטובען מיט א קוך. גזנויערעס צו ערפאהרען פיעטרי־קאווער 18 בי קאליש. 1283

Meine vorzüglich eingerichtete **APPRETUR und FARBEREI** bin ich willens sofort **zu verpachten**

Adolf Schmidt Lodz, Siewna 1, (Żabieniec 1274

איך זוך צו מיטען איין צימער מיט 2 פענסטער מיט א בעזונדערן איינגאנג, עוועניטעל אויף חודש געלד, אין צענטרום, פאר א יונג פאר פאלק אהנע קינדער, ביי אנשטענדיגער יודישער פא־מיליע צו ערפאהרען ביי טויבע קאמיענגא 7.

וויכטיג פאר דאמען!

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטסטע היטע איבער־ארבייטע איך אויף גענצליך נייע. געדענקט די אדרעס:

23 זאוואדזקא 23

אין הויף. 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.

בעמ. צום יעצטיגען סעזאן ווערט געמאכט אלע ארט שטרוי-היטען, פילץ מיט שטרוי אויך זיידענע'היטען צו שפּאט ביליגע פרייזען — — — נאר פאר **5 זל.**

TOLA

Redaktor-wydawca H. Hamburski

Tłocznia: H. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 18.